

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U:343.72 (043.4)

BUGA LARISA

TEHNICA LEGISLATIVĂ PENALĂ

SPECIALITATEA: 554.01 –

DREPT PENAL ȘI EXECUȚIONAL PENAL

Autoreferatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2016

Teza a fost elaborată în cadrul Catedrei Drept Public a Facultății de Drept a Universității Libere Internaționale din Moldova.

Conducător științific:

BUJOR Valeriu, doctor în drept, profesor universitar, specialitatea 554.01 – Drept penal și execuțional penal, 554.02 – Criminologie

Referenți oficiali:

1. **ULIANOVSKI Xenofon**, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar;
2. **ZOSIM Alexandru**, doctor în drept, conferențiar universitar.

Componența Consiliului științific specializat:

1. **BRÂNĂ Ștefan**, *președinte*, doctor habilitat în drept, profesor universitar;
2. **VIZDOAGĂ Tatiana**, *secretar științific*, doctor în drept, conferențiar universitar;
3. **DOLEA Igor**, doctor habilitat în drept, profesor universitar;
4. **SEDLIȚCHI Iurie**, doctor în drept, profesor universitar;
5. **TIMOTIN (GRAMA) Mariana**, doctor în drept, conferențiar universitar;
6. **MARIȚ Alexandru**, doctor în drept, conferențiar universitar.

Susținerea tezei va avea loc pe data de *21 mai 2016*, la ora *11.00*, în ședința Consiliului științific specializat D 30.554.01-18 din cadrul Universității de Stat din Moldova, (MD 2009, Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Alexei Mateevici, 60, bloc IV, aula 222).

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei, la biblioteca ULIM și pe pagina web a Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare (<http://www.cnaa.acad.md>).

Autoreferatul a fost expediat la _____2016.

Secretar științific al Consiliului științific specializat:

doctor în drept,

conferențiar universitar _____

VIZDOAGĂ Tatiana

Conducător științific:

doctor în drept,

profesor universitar _____

BUJOR Valeriu

Autor:

_____

BUGA Larisa

© Buga Larisa, 2016

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. În ultimele două decenii, legislația penală a Republicii Moldova a fost supusă unor transformări radicale, determinate în special de procesul democratizării societății și de aderarea la valorile și standardele internaționale și europene în materie de justiție penală. În acest context reformator, în anul 2002, a fost adoptat noul Cod penal. În pofida efortului distinct al legiuitorului, perioada de tranziție și-a lăsat amprenta destul de pronunțată asupra „calității” noii legi penale. Astfel că doar după 6 ani de acțiune Codul penal a fost republicat ca urmare a unei intervenții substanțiale de modificare și completare a textului acestuia. Mai mult decât atât, perioada următoare a fost marcată de același dinamism, numărul actelor legislative de modificare a Codului penal depășind la moment cifra 46 (martie 2016). O asemenea situație denotă atât fragilitatea stabilității legii penale, cât și inconsecvența politicii penale promovate de legiuitor.

Una din soluțiile ce ar putea să remedieze o astfel de situație rezidă în consolidarea rolului tehnicii legislative în procesul legislativ (soluție valabilă nu doar pentru legea penală).

La moment, constatăm cu regret că știința juridică autohtonă nu acordă atenția necesară problemelor tehnicii legislative, limitându-se lapidar la unele aspecte mai relevante, expuse cu precădere în manualele de teorie generală a dreptului. Sub acest aspect, presupunem că dezvoltarea teoriei tehnicii legislative în Republica Moldova este una dintre cele mai actuale provocări în adresa doctrinei juridice. Semnificația acesteia este determinată de tendințele perfecționării continue a legislației naționale, care necesită minimalizarea activității legislative spontane și sistematice, ridicarea nivelului de coerență și calitate a legislației în vigoare.

Tendința legiuitorului de a crea un sistem de drept eficient, care să asigure stabilitatea și ordinea de drept în societate, necesită o dezvoltare pe măsură a tuturor aspectelor activității de legiferare. În acest context, deosebit de importante și acute devin problemele ce vizează calitatea legii, adică sistemul caracteristicilor necesare pentru a fi un regulator eficient al relațiilor sociale. În procesul legiferării, calitatea legilor este asigurată prin realizarea unui ansamblu de cerințe care formează tehnica legislativă, apreciată ca un sistem de reguli, procedee și mijloace de elaborare a unor legi eficiente ca formă și perfecte ca conținut.

Dezvoltarea tehnicii legislative trebuie să ocupe un loc distinct și în sistemul științei dreptului penal, mai ales ținând cont de particularitățile legii penale și a procesului legiferării penale. Menirea dreptului penal de a fi un drept de protecție și apărare socială determină în mare parte și specificul legiferării în domeniu și al mijloacelor de realizare a acestei activități. Prin urmare, doar în condițiile fundamentării științifice a procesului legiferării penale, legea penală ar putea fi marcată de calitate și eficiență.

Mai mult decât atât, calitatea legii penale este, în prezent, reclamată de exigențele statului de drept și necesitatea respectării drepturilor omului. În acest sens, atât la nivel național, cât și comunitar, legislativ și jurisdicțional, sunt reglementate și recunoscute

câteva principii fundamentale, interdependente, menite să impună legiuitorului obligația de a asigura *calitatea legii penale*. Este vorba despre principiul legalității, principiul calității legii penale, principiul securității juridice, care în ansamblul lor reclamă caracterul accesibil și predictibil al normelor juridico-penale. Este relevantă în acest sens atât jurisprudența Curții Constituționale a Republicii Moldova (care a reținut că *principiului calității legii penale* este chemat să excludă în mod imperios posibilitatea incriminării și definirii infracțiunilor într-o formulă ambiguă și incertă), cât și Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care în mod repetat a statuat faptul că legiuitorul are obligația de a asigura definirea clară a oricărei infracțiuni prin lege în virtutea art. 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (*Cauza S.W. c. Marea Britanie, 22 noiembrie 1995*).

Desigur, pentru a face față acestor exigențe, legiuitorul în mod obligatoriu trebuie să se bazeze și să aplice, în procesul legiferării penale, normele și mijloacele tehnico-legislative, în caz contrar fiind compromisă atât securitatea juridică a persoanei, cât și esența statului de drept. Sub acest aspect, dezvoltarea tehnicii legislative penale este deosebit de actuală și oportună.

În viziunea noastră, lipsa cercetărilor complexe cu caracter monografic axate pe problemele legiferării penale nu poate fi suplinită de numărul impunător de studii consacrate unor aspecte distincte care țin în special de interpretarea legii penale, a instituțiilor și articolelor concrete ale acesteia. Cu regret, în spațiul autohton, investigații dedicate aspectului tehnic al asigurării plenitudinii și coerenței legii penale practic nu pot fi atestate. Însă, consolidarea dreptului penal și asigurarea calității și eficienței legii penale este practic imposibilă fără dezvoltarea unei ample teorii a tehnicii juridico-penale.

O asemenea teorie este absolut necesară atât în cadrul procesului de legiferare penală, de aplicare a legii penale, cât și de formare profesională a viitorilor juriști, întrucât cunoașterea mijloacelor și procedeele tehnice de elaborare a prescripțiilor juridico-penale este chemată să servească ca bază solidă la interpretarea legii penale, înțelegerea și aplicarea corectă și eficientă a acesteia.

Cele menționate justifică actualitatea temei investigate, semnificația teoretică și practică a acesteia, precum și determină cercul aspectelor care au fost studiate în teză.

Descrierea situației în domeniu și relevarea problemelor de cercetare. Dată fiind legătura strânsă dintre tehnica juridică și tehnica juridico-penală, descrierea situației în domeniu ar fi incompletă în lipsa expunerii contribuțiilor aduse de-a lungul timpului la dezvoltarea teoriei tehnicii juridice. În acest sens, se impun în atenție remarcabile personalități, precum: *F. Bacon, Ch. Montesquieu, J. Bentam, F.K.von Savigny, R. von Ihering, F. Gény, J. Dabin* etc., care au pus bazele acestei teorii. Pentru perioada contemporană, sunt de remarcat contribuțiile științifice aduse în limitele teoriei generale a dreptului atât în arealul științific autohton (*Baltag D., Guțu A., Avornic Gh., Negru B., Negru A., Aramă E., Ciobanu R.* etc.), cât și în mediul academic al României (*Djuvara M., Craiovan I., Popa C., Popa N., Popescu A., Vonica R.P.* etc.) și al Federației Ruse

(Алексеев С.С., Марченко М.Н., Пиголкин А.С., Корельский В.М., Перевалов В.Д., Матузов Н.И., Малько А.В. etc.).

Din numărul cercetătorilor care și-au consacrat studiile lor nemijlocit teoriei tehnicii juridice pot fi nominalizați: I. Mrejeru, E.A. Paulopol, Anita M. Naschitz, V.D. Zlătescu, Vl. Hanga, I. Vida, M. Grigore, I. Flămânzeanu, S. Popescu, C. Ciora, V. Țândăreanu, S. Popescu etc. (din România), Ю.А. Тихомиров, Д.А. Керимов, Ю.Г. Арзамасов, Т.Н. Москалькова, В.В. Черников, М.Л. Давыдова, Д.В. Чухвичев, Т.В. Кашианина, В.Н. Карташов, О.Г. Соловьев, С.Н. Болдырев etc. (din Federația Rusă), care au dezvoltat într-o formă inedită problematica tehnicii juridice și a tehnicii legislative. Sub aspect comparativ, în arealul științific autohton, cu regret, se poate constata un interes destul de scăzut față de teoria tehnicii juridice, întrucât foarte puțini cercetători și-au adus contribuția la dezvoltarea acesteia. Bunăoară, B. Negru, V. Cojocaru (autori ai notelor de curs *Tehnica legislativă*), I. Postu (a dezvoltat în linii generale problematica tehnicii juridice în teza sa de doctor în drept), Gh. Feodorov (a publicat câteva articole științifice la subiectul dat).

Aceeași situație practic poate fi atestată și în materie de tehnică juridico-penală, la moment puțini savanți autohtoni fiind preocupați de dezvoltarea acesteia. Cu toate acestea, nu trebuie ignorat faptul că unele aspecte de tehnică juridico-penală sunt expuse tangențial practic în toate manualele și studiile de drept penal, semnate de: Borodac A., Botmaru S., Șavga A., Grosu Vl., Grama M., Macari I., Gherman M., Mariș Al., Brînză S., Stati V. etc., doar că, cu unele mici excepții, nimeni nu invocă un asemenea concept precum tehnica juridico-penală (sau tehnica legislativă penală). În același timp, într-un șir de alte studii în domeniu, cercetătorii (Ciobanu I.A., Groza Iu., Cojocaru R., Zosim Al., Bîrgău M., Ursu V., Gladchi Gh., Nour V., Mariș Al., Berliba V., Cușnir V. etc.) atestă existența a numeroase carențe în legea penală, cauzate atât de conceperea și promovarea defectă a politicii penale, cât și de nerespectarea normelor de tehnică legislativă.

Din numărul celor mai relevante studii în materie pot fi menționate cele semnate de: Bujor V., Vdovicenco O., Mutu-Strulea M., Lealin Iu., Brînză S., Stati V. etc. Prin esență, lucrările acestor autori reprezintă încercări modeste de a pune bazele teoriei tehnicii juridico-penale în țara noastră. Desigur, o eventuală dezvoltare în continuare a acesteia este de neconceput în lipsa unor repere științifice, care pot fi regăsite în limitele doctrinei juridice ruse, în care s-au făcut remarcabile contribuțiile deosebite aduse la dezvoltarea tehnicii juridico-penale (nemijlocit a tehnicii legislative penale) de asemenea unii specialiști, precum: Иванчин А.В., Кругликов Л.Л., Спиридонова О.Е., Кузнецов А.П., Бокова И.Н., Кузнецова Н.Ф., Лапшин В.Ф., Лариошин А.С., Наумов А.В., Николаев А.М., Панько К.К., Семенов Я.И., Воскресенский К.А., Кленова Т.В., Коняхин В.П. etc.

Ținând cont de cele menționate, se poate conchide că starea reală a legii penale în vigoare, lipsa unor studii ample în domeniu la nivel național, precum și existența unor repere științifice relevante pentru dezvoltarea teoriei tehnicii juridico-penale justifică atât oportunitatea și necesitatea unei investigații complexe în materie, cât și speranța că

un asemenea efort științific va fi continuat și valorificat corespunzător în mediul academic, în practica legiferării penale și în cea de formare profesională a viitorilor juriști.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul tezei de doctorat rezidă în studierea particularităților legii penale și ale legiferării penale în vederea fundamentării științifice și dezvoltării tehnicii legislative-penale ca domeniu distinct al științei penale, necesară pentru asigurarea calității și eficienței legii penale.

Pentru atingerea acestui scop, au fost tratate următoarele **obiective**:

- analiza legii penale ca obiect al tehnicii legislative penale;
- abordarea politicii penale ca factor de configurare a legii penale de care depinde calitatea și eficiența acesteia;
- identificarea tehnicii legislative penale ca domeniu distinct al științei penale și concretizarea conținutului și structurii acesteia;
- elucidarea particularităților legiferării penale ca proces și tehnică;
- analiza procedeeleor și metodologiilor de creare a conținutului și structurii legii penale (procedeul construirii legii penale după modelul normei juridico-penale, procedeele blanchetei, clasificării și a semnelor estimative, metodologia construirii compoentei de infracțiune și a sancțiunii normei juridico-penale) în vederea aprecierii prin prisma acestora a calității tehnico-legislative a dispozițiilor Codului penal al Republicii Moldova;
- formularea de concluzii și recomandări ce vizează necesitatea recunoașterii și dezvoltării teoriei tehnicii legislative penale în arealul științific autohton, în vederea consolidării principiului fundamentării științifice a legiferării penale și asigurării calității legii penale.

Metodologia cercetării științifice. În studiul dat au fost utilizate metode de cercetare, precum ar fi: metoda analizei, metoda logică, metoda istorică, metoda comparativă etc. Cercetările efectuate au la bază studierea literaturii de specialitate și a legislației existente în materie. La realizarea studiului, ne-am axat pe legislația Republicii Moldova, jurisprudența Curții Constituționale și a Curții Europene pentru Drepturile Omului.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute este determinată de faptul că în lucrare este studiată o temă care, la moment, în doctrina penală autohtonă este abordată doar fragmentar, în pofida semnificației sale teoretice, practice și didactice. Sub acest aspect, lucrarea reprezintă un proiect științific care completează, în mare măsură, acest gol și cuprinde expuneri și analize cu caracter novator.

Originalitatea științifică a studiului realizat derivă din însuși scopul și obiectivele prestabilite, orientate în ansamblu spre dezvoltarea teoriei legii penale, a legiferării penale și a tehnicii juridico-penale (a tehnicii legislative penale).

În concret, caracterul novator al studiului constă în faptul că s-a reușit: relevarea factorilor de care depinde calitatea legii penale; argumentarea rolului tehnicii legislative în procesul legiferării penale; precizarea regulilor, mijloacelor și procedeeleor tehnicii legislative penale de care depinde nemijlocit perfecțiunea legii penale.

Problema științifică importantă soluționată constă în fundamentarea științifică a teoriei tehnicii legislative penale, ceea ce a contribuit la dezvoltarea și argumentarea

rolului regulilor, mijloacelor și procedeele tehnicii legislative penale, fapt care permite asigurarea calității și eficienței legii penale.

Principalele rezultate științifice înaintate spre susținere țin de:

– argumentarea esenței, conținutului și structurii tehnicii legislative penale ca domeniu distinct al științei penale, care dispune de reguli, procedee și mijloace tehnice distincte;

– elucidarea interdependenței dintre politica penală și tehnica legislativă penală, în cadrul căreia politica nu doar determină conținutul legii penale, dar și stabilește setul de mijloace tehnico-legislative utilizate de legiuitor în procesul legiferării penale;

– argumentarea necesității dezvoltării tridimensionale a *politicii penale* (teoretic, normativ și practic) în vederea asigurării coerenței și eficienței acesteia și implicit a legii penale;

– argumentarea necesității studierii în cadrul specialității *drept penal* a disciplinei „Tehnica legislativă penală”, fapt ce va permite o mai bună înțelegere a dreptului penal și a instituțiilor acestuia și o interpretare corectă a legii penale de către studenți, precum și formarea profesională a viitorilor juriști ca potențiali redactori ai legii penale.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă. Rezultatele obținute în urma investigării temei tezei au o valoare atât teoretică, cât și practică. În concret, acestea dezvoltă substanțial teoria legislativă penală ca domeniu distinct al științei juridice, punctând cele mai importante aspecte ce țin de esența, conținutul și structura acesteia. În mod special, sunt accentuate particularitățile procesului de elaborare a legii penale și a metodelor tehnico-legislative aplicate. Un interes distinct prezintă analiza normelor Codului penal al Republicii Moldova prin prisma regulilor de tehnică legislativă, soldată cu descoperirea unui șir de carențe tehnico-legislative, care influențează negativ practica aplicării legii penale. Pe cale de consecință, au fost formulate unele propuneri concrete de amendare a legii penale, care vin să accentueze valoarea aplicativă a lucrării.

Așadar, rezultatele științifice obținute sunt benefice dezvoltării continue a teoriei științei dreptului penal și a teoriei legii penale, teza reprezentând o sursă monografică și un reper orientativ pentru cercetătorii din domeniile dreptului penal, preocupați de problema calității legii penale și a posibilităților de asigurare a acesteia.

Concluziile și recomandările formulate ar putea fi utilizate și de practicieni pe parcursul soluționării problemelor concrete din cadrul procesului legiferării penale, pe segmentul modificării și completării legii penale, în vederea sporirii eficienței acesteia prin utilizarea regulilor și procedeele de tehnică legislativă penală. Important este că rezultatele obținute pot fi folosite și în procesul didactic în calitate de suport teoretic pentru cursurile de tehnică legislativă/tehnică legislativă penală.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice obținute au fost implementate în contextul elaborării avizelor asupra proiectelor de legi cu privire la modificarea Codului penal al RM, cât și în activitatea didactică a Institutului de Științe Penale și Criminologie Aplicată (elemente de tehnică legislativă penală fiind studiate de către studenți în cadrul disciplinei „Tehnica legislativă”).

Aprobarea rezultatelor. Lucrarea a fost aprobată în cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova, fiind examinată atât în ședința Catedrei de drept public, cât și în ședința Seminarului Științific de Profil.

Principalele rezultate științifice obținute au fost aprobate în cadrul unor forumuri științifice naționale și internaționale, precum: *Probleme ale științei contemporane* (din 18-19 aprilie 2001, Chișinău); *Rolul pedepsei în societatea de tranziție* (din 14-15 februarie 2002, Chișinău); *Probleme de drept în perioada de tranziție* (din 26 aprilie 2002, Chișinău); *Criminalitatea în Republica Moldova: starea actuală, tendințele, măsurile de prevenire și de combatere* (Chișinău, 2003); *Violența în societatea de tranziție* (din 16-17 mai 2003, Chișinău); *Mecanisme naționale și internaționale de protecție a drepturilor omului* (din 10 decembrie 2013, Chișinău); Юридичні та соціологічні аспекти сучасності (Ismail, 2013); *Reformele de drept în țările post-sovietice: realizări și probleme* (din 28-29 martie 2014, Chișinău); *Teoria și practica administrării publice* (din 23 mai 2014, Chișinău); *Interferența dreptului intern și internațional în realizarea protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului* (din 10 decembrie 2014); *Integrarea Moldovei și a Ucrainei în Uniunea Europeană: aspect juridic* (din 6-7 noiembrie 2015); *Rolul instituțiilor democratice în asigurarea protecției drepturilor omului* (din 11 decembrie 2015).

Publicațiile la tema tezei: 15 (2 materiale didactice, 6 articole în reviste științifice (în volum de 4,6 c.a.) și 7 comunicări la forumuri științifice (în volum de 3,7 c.a.).

Volumul și structura tezei: cuprinde 168 pagini text de bază și este structurată în funcție de scopul cercetării și de obiectivele trasate astfel: - *introducere* – care include o argumentare a actualității temei cercetate și a inovației științifice a acesteia; - *patru capitole* – în care sunt examinate aspectele fundamentale ce țin de dezvoltarea detaliată a scopului și a obiectivelor prestabile; - *concluzii și recomandări* – ce inserează ideile generalizatoare formulate ca rezultat al investigațiilor desfășurate și propunerile de rigoare pentru optimizarea problemelor constatate; - *bibliografie* – reprezintă suportul documentar și doctrinar al tezei, fiind constituit din 353 de surse.

Cuvinte-cheie: lege penală, tehnica juridică, tehnica legislativă, tehnica juridico-penală, politica penală, legiferarea penală, calitatea legii penale, tehnică legislativă penală, construcție juridico-penală.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța problemei abordate, sunt formulate scopul și obiectivele tezei, sunt concretizate noutatea științifică a rezultatelor obținute, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, aprobarea rezultatelor, fiind punctat sumarul compartimentelor tezei.

Capitolul 1, intitulat **Analiza situației în domeniul tehnicii legislative penale**, cuprinde o trecere în revistă a cercetătorilor care au fost preocupați de problema tehnicii juridice și nemijlocit a tehnicii legislative penale, în scopul aprecierii gradului de cercetare științifică a temei.

Capitolul este structurat în două compartimente în funcție de direcțiile principale propuse spre investigare: *evoluția tehnicii juridice ca domeniu al științei* (paragraful 1.1.) și *interesul doctrinar față de tehnica legislativă penală* (paragraful 1.2.).

Paragraful întâi al capitolului 1 dezvoltă evoluția tehnicii juridice ca domeniu al științei. După o scurtă incursiune istorică în evoluția tehnicii juridice, prin care se relevă practic modul cum a evoluat dreptul sub aspectul formei sale de exprimare, sunt expuse într-o formă succintă și contribuțiile aduse de-a lungul timpului la dezvoltarea teoriei tehnicii juridice, începând cu *F. Bacon, Ch. Montesquieu, J. Bentam, F.K.von Savigny, R. von Ihering, F. Gény, J. Dabin* etc. O atenție distinctă se acordă și doctrinei contemporane, savanților care în prezent contribuie la dezvoltarea teoriei tehnicii juridice (în special, în limitele teoriei generale a dreptului) atât în arealul științific autohton (*Baltag D., Guțu A., Avornic Gh., Negru B., Negru A., Aramă E., Ciobanu R.* etc.), cât și în mediul academic al României (*Djuvara M., Craiovan I., Popa C., Popa N., Popescu A., Vonica R.P.* etc.) și al Federației Ruse (*Алексеев С.С., Марченко М.Н., Пиголкин А.С., Корельский В.М., Перевалов В.Д., Матузов Н.И., Малько А.В.* etc.).

În același timp, unei analize detaliate sunt supuse lucrările special consacrate tehnicii juridice. O amplă și constantă dezvoltare a subiectului se atestă în doctrina românească, în cadrul căreia preocupări în materie pot fi atestate chiar din primele decenii ale sec. al XX-lea. Fiind trecute în revistă primele contribuții științifice importante ale unor asemenea personalități precum: *I.-I. Dolj, G.G. Mârzescu, C. Vârgolici, I.C. Filiti, Șt. Chicoș, Al. N. Gane, F. Mrejeru, E.A. Paulopol, Anita M. Naschitz* etc., o apreciere distinctă este dată și studiilor realizate după anii 90-ci, semnate de: *Zlătescu V.D., Hanga Vl., Vida I., Grigore M.* etc. (cărora le revine meritul de a evidenția destul de pronunțat problematica tehnicii juridice în contextul teoriei generale a dreptului și chiar să o detașeze de aceasta, prin argumentarea statutului ei de sine stătător în cadrul *Legisticii formale* [14, p. 5; 15, p. 7]).

În continuare, galeria cercetătorilor cu contribuții importante în materie de tehnică juridică este completată cu asemenea nume sonore precum: *Flămânzeanu I., Popescu S., Ciora C., Țândăreanu V., Popescu S.* etc. – cercetători și practicieni care au analizat diferite aspecte ale tehnicii juridice, venind cu interpretări originale și soluții argumentate pentru optimizarea metodologiei tehnicii legislative.

În același context al gradului de cercetare științifică a tehnicii juridice este analizată și doctrina rusească, fiind invocați asemenea cercetători, precum: *Тихомиров Ю.А., Керимов Д.А., Арзамасов Ю.Г., Москалькова Т.Н., Черников В.В., Давыдова М.Л., Чухвичев Д.В., Кашинина Т.В., Карташов В.Н., Соловьев О.Г., Болдырев С.Н.* etc., care au dezvoltat într-o formă inedită problematica tehnicii juridice și a tehnicii legislative.

Astfel, se subliniază că lucrările semnate de autorii menționați denotă un viu interes și o preocupare constantă a cercetătorilor români și ruși pentru dezvoltarea tehnicii juridice ca știință, moment ce, după cum o spun chiar ei, vine în contrast cu calitatea actelor normative. Pornind de la acest fapt, practic majoritatea cercetătorilor pledează nu doar pentru predarea *Tehnicii juridice* la facultățile de drept, dar și pentru organizarea de cursuri de instruire pentru practicienii implicați nemijlocit în procesul elaborării ac-

telor normative, văzute fiind ca absolut necesare pentru valorificarea rezultatelor științifice în practica normativă a statului.

În contextul elucidării situației din arealul științific autohton, se subliniază că comparativ cu doctrina românească și cea rusă, în mediul academic de la noi nu poate fi atestat un asemenea interes față de tehnica juridică, preocupările științifice încadrându-se doar în limitele teoriei generale a dreptului. Respectiv, studii în materie sunt foarte puține, lipsind cu desăvârșire lucrările cu caracter monografic. Dincolo de acest moment regretabil, se recunoaște totuși semnificația unor publicații în materie, precum: notele de curs semnate de către *B. Negru* și *V. Cojocaru*, teza de doctor în drept elaborată de *I. Postu*, articolele științifice publicate de *Gh. Feodorov*.

Concomitent, se atenționează că gradul extrem de redus de cercetare a tehnicii juridice are și un impact negativ, deoarece lipsește practic activitatea legislativă a statului de fundamentul științific necesar, fapt soldat cu o serie de carențe și erori în legislație, uneori irecuperabile. Prin urmare, această situație regretabilă, nu se încadrează sub nici o formă în contextul actual al Republicii Moldova, care tinde spre democratizarea societății și consolidarea statului de drept, în care, după cum se știe, rolul primordial revine legii, ordinea de drept fiind direct dependentă de calitatea și eficiența acesteia.

Paragraful doi al capitolului 1 este dedicat în exclusivitate problemei interesului doctrinar în materie de tehnică legislativă penală. Chiar de la bun început se reiterează ideea că în arealul nostru științific nu s-a conturat până la moment o adevărată teorie în acest sens, și la fel ca în cazul tehnicii juridice, este destul de acută necesitatea abordării sale științifice și implementării în procesul formării profesionale a juriștilor. În același timp, se menționează că unele aspecte minore de tehnică legislativă penală sunt expuse tangențial practic în toate manualele și studiile de drept penal, semnate de penaliștii autohtoni: *Borodac A.*, *Botmaru S.*, *Șavga A.*, *Grosu Vl.*, *Gramă M.*, *Macari I.*, *Gherman M.*, *Mariț Al.*, *Brînză S.*, *Stati V.* etc., doar că, cu unele mici excepții, nimeni nu invocă un asemenea concept precum tehnica legislativă penală.

În pofida acestui fapt, într-un șir de alte studii în domeniu, autorii (*Brînză S.*, *Stati V.*, *Ciobanu I.A.*, *Groza Iu.*, *Cojocaru R.*, *Zosim Al.*, *Bîrgău M.*, *Ursu V.*, *Gladchi Gh.*, *Nour V.*, *Mariț Al.*, *Berliba V.*, *Cușnir V.*, *Mutu-Strulea M.* etc.) atestă existența a numeroase carențe în legea penală, cauzate atât de conceperea și promovarea defectă a politicii penale, cât și de nerespectarea normelor de tehnică legislativă. Totodată, cu ocazia unor cercetări tematice, penaliștii și criminologii enunță unele tangențe și interferențe între politica penală, legea penală și tehnica legislativă.

Generalizându-se asupra studiilor semnate de autorii enunțați, este sesizat un moment caracteristic tuturor – în pofida faptului că identifică carențe, coliziuni și alte aspecte problematice în conținutul legii penale, cercetătorii doar ating subiectul cu privire la tehnica legislativă, cu toate că în centrul atenției lor se află anume diferite elemente ale acesteia.

În continuare, este subliniată necesitatea recunoașterii meritului unor studii științifice de a pune în evidență unele aspecte ce țin de caracteristica tehnico-legislativă a legii penale. În concret, este vorba de lucrările semnate de: *Bujor V.*, *Vdovicenco O.*, *Mutu-Strulea M.*, *Lealin Iu.*, *Brînză S.*, *Stati V.* etc. (fiind admisă ideea că șirul cercetătorilor

și a lucrărilor științifice poate fi continuat, deoarece calitatea precară a legii penale în vigoare (sau a unor norme concrete ale acesteia) continuă să preocupe mediul academic). Cu toate acestea, este accentuată concluzia că, abordarea fragmentară a problemelor ce marchează legea penală poate să ofere doar soluții fragmentare pentru remedierea (parțială, temporară) a situației. De aceea, se susține că numai o abordare integrativă și complexă a legii penale și a tehnicii legislative penale este în măsură să permită identificarea unor direcții strategice pentru asigurarea perfecțiunii și eficacității legii penale. Urmărindu-se un asemenea scop și ținându-se cont de momentele enunțate, studiul realizat în lucrarea de doctorat a fost axat pe câteva aspecte principale, dezvoltarea cărora ar permite o fundamentare teoretică solidă a tehnicii legislative penale și a rolului acesteia în asigurarea calității și eficienței legii penale.

Capitolul 2, cu genericul **Legea penală ca obiect al tehnicii legislative penale: calitate, eficiență și factori de configurare**, reprezintă un compartiment axat pe dezvoltarea următoarelor aspecte: legea penală ca obiect al tehnicii legislative penale, criteriile și particularitățile calității și eficienței legii penale, politica penală a statului ca factor de configurare a legii penale. Scopul principal urmărit în cadrul acestui capitol vizează argumentarea dependenței calității și eficienței legii penale de calitatea politicii penale a statului în ansamblu și de modul în care sunt respectate regulile tehnicii legislative la elaborarea acesteia.

Paragraful întâi al capitolului 2 (*2.1. Legea penală – obiect al tehnicii legislative penale*) readuce în atenție problema legii penale în ipostaza sa de obiect al tehnicii legislative penale. În urma analizei ideilor expuse asupra conceptului de lege penală, se conchide asupra necesității înțelegerii acesteia în accepțiunea consacrată în *Codul Penal al Republicii Moldova* care, în interpretare strictă, recunoaște calitatea de lege penală doar Codului Penal. Referitor la problema legilor complinitoare se subliniază rolul acestora de a fi instrumente necesare realizării politicii penale a statului, inclusiv a legii penale.

În același context, este scoasă în evidență și problema legilor în care, contrar prevederilor Codului Penal al RM, sunt formulate componente de infracțiuni (*Codul electoral al RM, Codul vamal al RM, Legea privind protecția animalelor folosite în scopuri științifice și alte scopuri experimentale* etc.), acestea fiind apreciate ca erori legislative ce urmează a fi neapărat corectate. În concluzie, se subliniază că *de jure*, Codul penal al RM este unicul act juridic generalizator, care cuprinde într-o formă sistematizată toate normele legislației penale a țării [12, p. 29], *de facto* însă, legiuitorul admite prezența „normelor juridico-penale” și în alte acte legislative cu caracter extrapenal, moment ce contravine legii și necesită remanieri corespunzătoare.

O altă problemă abordată în primul paragraf vizează coraportul dintre legea penală și izvoarele dreptului penal, atenția fiind focalizată, în special, pe o asemenea calitate a Constituției și a actelor internaționale. În concluzie, se subliniază că norma juridico-penală care prevede că „legea penală se aplică în conformitate cu prevederile Constituției RM și ale actelor internaționale la care Republica Moldova este parte” trebuie interpretată în sens restrictiv ca fiind una adresată, mai întâi de toate, legiuitorului, obligându-l astfel ca în procesul de elaborare și modificare a legii penale să țină cont de

dispozițiile constituționale și de angajamentele internaționale ale statului. Inevitabil, o asemenea obligație revine și subiecților ce asigură realizarea/aplicarea legii penale. Din perspectiva dată, se conchide că Constituția și tratatele internaționale pot fi privite doar în ipostaza de izvoare indirecte de drept penal, întrucât, impactul lor asupra legii penale are loc nu atât prin forța „literii”, cât prin „spiritul” lor, altfel spus – prin intermediul principiilor fundamentale pe care le consacără.

Paragraful doi al capitolului 2 (2.2. *Calitatea și eficiența legii penale: criterii și particularități*) este dedicat analizei particularităților calității și eficienței legii penale, o asemenea abordare fiind dictată de necesitatea identificării criteriilor cărora trebuie să-i corespundă legea penală.

În contextul dezvoltării problemei *calității legii penale*, se constată chiar de la bun început că aceasta, în pofida semnificației sale, nu poate fi recunoscută ca fiind bine studiată în cadrul doctrinei juridice, o asemenea problemă nefiind nici formulată, cu toate că este una strategică. În același timp, se recunoaște că specialiștii în materie penală totuși sunt preocupați de importante întrebări ce țin de perfecționarea diferitor segmente ale reglementării juridico-penale. Însă analiza studiilor științifice contemporane în materie penală demonstrează că acestea se limitează adesea la interpretarea dogmatică (uneori, chiar lingvistică) a dispozițiilor unor sau altor norme juridico-penale fără a se atrage atenția la abordarea problemelor ce țin de eficiența și calitatea normelor date în general, a locului acestora în sistemul dreptului.

Referitor la arealul științific autohton se reiterează că nici în cadrul teoriei generale a dreptului problema calității legii nu se bucură de atenția cuvenită, aceasta aflându-se la periferia interesului științific [3, p. 336]. În pofida acestui fapt, se subliniază că calitatea legii, mai ales în condițiile actuale, în care este destul de accentuată tendința creșterii cantitative a reglementării normative, constituie o condiție indispensabilă pentru ordonarea eficientă a relațiilor sociale, asigurarea stabilității în societate, menținerea ordinii și securității atât în interiorul societății, cât și în relațiile internaționale. Prin urmare, de aici și necesitatea cercetării teoretice a calității legii, inclusiv a legii penale.

Ca rezultat al analizei diferitor puncte de vedere expuse în literatura de specialitate (B.V. Дрейшев, С.В. Поленина, Е.В. Сырых, Т. В. Кашанина, Е.М. Савельева, Gh. Costachi, E. Găgiu etc.) referitoare la calitatea legii, se conchide că, în sens restrâns, aceasta poate fi apreciată în baza a două momente: a *conținutului* și a *formeii*, aceste repere putând fi utilizate și pentru aprecierea calității legii penale [3, p. 339].

În ceea ce privește nemijlocit problema calității legii penale, sunt aduse în atenție câteva viziuni și abordări ale acesteia. Bunăoară, sunt apreciate criteriile calității invocate de cercetătorul A.B. Козлов [22, p. 85-91], potrivit căruia legea penală poate fi considerată de calitate dacă: stabilește răspunderea penală doar pentru cele mai periculoase fapte, prevede toate faptele social-periculoase, stabilește exact limitele conduitei infracționale, diferențiază răspunderea penală și dispune de aplicabilitate practică. Aceste criterii sunt considerate importante, deoarece, după cum însuși autorul subliniază, ele sunt deosebit de utile în procesul legiferării. Sub acest aspect, se conchide că criteriile în cauză sunt indispensabile procesului de construire a normelor juridico-penale [3, p. 346].

În același context, se precizează că în doctrină, în timp ce în mare parte se evită (fie chiar și justificat) identificarea unor criterii concrete care să denote calitatea legii, tot mai mult cercetătorii pun accentul pe deficiențele legii penale, care prin esență compromit calitatea acesteia. Dintre acestea, frecvent sunt reiterate coliziunile legii penale, carențele acesteia, lacunele și abundența normelor de blanchetă etc., care în ansamblul lor, accentuează semnificația incontestabilă a tehnicii legislative pentru asigurarea calității legii penale [3, p. 347]. Este o idee confirmată și în literatura de specialitate, în care tehnica legislativă este considerată drept unul dintre principalele mijloace ce asigură calitatea legilor atât sub aspectul conținutului acestora, cât și al formei [18, p. 7]. În acest sens, se precizează că nivelul tehnico-juridic al unui act normativ constituie principalul indiciu al calității acestuia. Deci, respectarea normelor tehnicii legislative este văzută ca o condiție principală pentru menținerea legislației în vigoare într-o „stare funcțională”. Subaprecierea sau ignorarea acestei tehnici determină inevitabilitatea admiterii de erori în elaborarea și aplicarea normelor de drept, fapt ce condiționează la rândul său înțelegerea și aplicarea incorectă a legilor și, într-un final, încălcarea legalității [18, p. 7]. În consecință, se conchide că doar o respectare consecventă a cerințelor tehnico-juridice în procesul de elaborare a actelor legislative permite „obținerea” unor legi de calitate și, implicit, eficiente, cu un impact pozitiv asupra relațiilor din cadrul societății [10, p. 11].

Referitor la *eficiența legii penale*, ca și în cazul calității, se menționează că, în prezent, problema eficienței normelor de drept este puțin studiată în literatura juridică (mai ales în arealul științific autohton), cu toate că este una destul de importantă, întrucât privește nemijlocit realizarea dreptului [4, p. 294]. În continuare, se constată că în materie penală se operează cu asemenea categorii ca: „eficiența normei juridico-penale”, „eficiența legislației penale”, „eficiența reglementării juridico-penale” etc. Eficiența normei juridico-penale este definită ca un raport optim dintre acțiunea normelor și rezultatul social util atins, pentru care aceste norme au fost adoptate, reieșind din necesitățile societății [23, p. 117]. Într-o manieră asemănătoare, uneori chiar identică, este definită și eficiența legislației penale [28, p. 9]. În baza acestor reflecții, se conchide că eficiența legii penale este determinată în general de două procese importante: procesul elaborării sale și procesul aplicării sale. Rolul primordial în acest sens îi revine procesului de elaborare, care trebuie să asigure sub toate aspectele calitatea legii penale și să prevină astfel aplicarea unei legi penale defecte. În condițiile în care se va obține o lege penală de calitate, eficiența acesteia va depinde în totalitate de procesul aplicării sale practice [4, p. 296].

Paragraful trei al capitolului 2 (*2.3. Politica penală a statului ca factor de configurare a legii penale*) cuprinde o abordare detaliată a politicii penale văzută ca factor de configurare a legii penale, deci un factor de care depinde calitatea și eficiența legii penale.

În rezultatul studierii mai multor accepțiuni și definiții date noțiunii de politică penală în literatura de specialitate, se pune accentul pe interpretarea dată de C.C. Босхолов, care susține că prin politica penală trebuie înțeles [17, p. 29]: 1) o politică a statului de contracarare a criminalității, exprimată în acte normative corespunzătoare

(legi, hotărâri ale parlamentului, decrete prezidențiale, hotărâri de guvern); 2) o teorie științifică și sinteză a cunoștințelor politice, sociologice și juridice corespunzătoare; 3) un tip special de activitate socială, orientată spre o contracarare activă a criminalității.

În esență, este vorba de trei nivele ale politicii penale: *normativ, teoretic și practic*, care sunt indispensabile pentru existența acesteia. Mai mult, se subliniază că pentru eficiența politicii penale sunt absolut necesare: o fundamentare științifică complexă (interdisciplinară), o reglementare coerentă și completă, precum și o realizare practică consecventă și competentă [6, p. 12]. Pe cale de consecință sunt identificați și subiecții responsabili de realizarea nivelelor respective ale politicii penale: nivelul normativ revine legiuitorului, nivelul teoretic – doctrinei și savanților, nivelul practic – sistemului organelor de ocrotire a ordinii de drept.

În același timp, se atrage atenția asupra faptului că în realizarea politicii penale rolul principal revine sferei de creare a normelor juridice, întrucât doar legea este în măsură să indice asupra ilegalității și posibilității de pedeapsă penală a faptei. Politica penală realizată de către legiuitor poate fi caracterizată drept arta de creare și de perfecționare a legii penale. Sub acest aspect, se susține că anume legiuitorului îi aparține cel mai important rol în elaborarea politicii penale [16, p. 178].

În continuare, fiind expusă o scurtă caracterizare a politicii penale a Republicii Moldova, se atrage atenția asupra erorilor care o grevează în perioada contemporană, în special, fiind invocate deficiențele strategiei de combatere a criminalității (represivă versus preventivă), precum și încălcarea sau respectarea parțială a principiului abordării științifice a procesului de conturare a politicii penale și elaborare a legii penale [16, p. 179]. În încercarea de a identifica unele soluții de optimizare, se atenționează că cauza acestei situații rezidă în cea mai mare parte în faptul că, în prezent, politica penală apare ca un concept al cărui conținut este determinat de legea penală, „în loc ca legea penală să fie expresia politicii penale a statului” [13, p. 10]. Altfel spus, politica penală trebuie să determine conținutul legislației penale, deoarece anume principiile și tendințele acesteia conturează sfera faptelor care ar trebui să fie considerate infracțiuni, gama mijloacelor statale permise în contracararea criminalității și principiile de aplicare a acestora [24, p. 3-4]. În consecință, se concluzionează că legea penală trebuie să fie un instrument de realizare a politicii penale a statului. Respectiv, o condiție fundamentală pentru eficiența respectivei politici ține de realizarea acesteia în baza unei *concepții clare a politicii penale* consacrată la nivel legislativ, care să stabilească scopul, obiectivele, metodele și mijloacele de realizare a acesteia [6, p. 12].

Capitolul 3, cu genericul **Bazele metodologice ale tehnicii legislative penale**, cuprinde un studiu asupra esenței, structurii și valorii tehnicii legislative penale. În concret, sunt elucidate particularitățile tehnicii juridice și ale tehnicii legislative, conținutul și structura tehnicii legislative penale, particularitățile legiferării penale ca proces și tehnică.

Paragraful întâi al capitolului 3 (*3.1. Tehnica juridică și tehnica legislativă: conținut și delimitare*) este axat nemijlocit pe problematica tehnicii juridice, urmărindu-se elucidarea esenței și a conținutului acesteia, precum și delimitarea categoriilor de „tehnică juridică” și „tehnică legislativă”.

În urma analizei mai multor definiții ale tehnicii juridice, expuse în literatura de specialitate, s-a reușit conturarea a câteva caracteristici ale acesteia, și anume [7, p. 5]: ea presupune un ansamblu de reguli, mijloace, procedee etc.; acestea sunt folosite în procesul de elaborare, interpretare, realizare și aplicare a dreptului; sunt utilizate în activitatea autorităților publice și de către particulari. Pe lângă aceste momente, este invocată și poziția cercetătoarei M.Л. Давыдова, care accentuează că tehnica juridică: este o activitate profesională; este folosită în activitatea juridică (scrisă și verbală); cuprinde atât sfera publică, cât și cea privată; asigură perfecțiunea dreptului ca formă și conținut [19, p. 50].

Pornind de la structura tehnicii juridice (văzută în mod diferit de către cercetători), se argumentează statutul distinct al tehnicii legislative în cadrul tehnicii juridice, ea exprimându-se în activitatea juridică profesională numită *legiferare*. Paralel, se atrage atenția asupra faptului că „confundarea noțiunilor de *tehnică juridică* și *tehnică legislativă* duce la înțelegerea incorectă a rolului acestora în procesul creării dreptului”. Respectiv, se subliniază că menirea funcțională a tehnicii legislative este crearea legii ce corespunde conținutului normei dreptului, transpusă în viață de situația juridică și care necesită consacrare legislativă [26, p. 92-93].

Referitor la conținutul tehnicii legislative, sunt expuse diferite abordări atestate atât în doctrina românească, cât și în cea rusească. Atenția este focalizată în principal pe problema includerii în conținutul tehnicii legislative a elementelor de procedură legislativă, idee susținută mai cu seamă de cercetătorii români I. Vida, V.D. Zlătescu, I. Flămânzeanu, care sunt de părerea că adoptarea legii este supusă nu numai regulilor de tehnică legislativă, ci și normelor care fac obiectul procedurii legislative, acestea în ansamblul lor formând *legistica formală* ca ramură distinctă de drept [14, p. 5].

Fiind luate în considerație și argumentele aduse în acest sens de către cercetătorii ruși (în special, К.А. Вокресенский, С.С. Алексеев, А.В. Иванчин etc.), se conchide că elementul procedural nu face parte din conținutul tehnicii legislative, întrucât acesta este ceva extern ce nu ține de esența tehnicii legislative ca ansamblu de procedee, mijloace și reguli de transpunere a voinței legiuitorului în norma dreptului pozitiv. Referitor la recunoașterea *legisticii formale* ca ramură distinctă a dreptului, se argumentează că, la moment, totalitatea normelor de tehnică legislativă (cuprinse în actele legislative și normative ale Republicii Moldova) nu formează o ramură distinctă în cadrul sistemului național de drept, fapt ce implică perceperea tehnicii legislative doar ca un domeniu distinct al științei.

În pofida acestui fapt, este de necontestat că normele de tehnică legislativă există și sunt obligatorii pentru procesul legislativ, respectarea lor fiind condiția principală a calității și eficienței actelor normative elaborate și adoptate de către autoritățile statului. Mai mult, se susține că respectarea acestor norme de tehnică legislativă garantează accesibilitatea și predictibilitatea (previzibilitatea) dreptului, precum și securitatea juridică a raporturilor sociale din cadrul societății (exigențe mult apreciate și eficient apărute la nivel european).

Paragraful doi al capitolului 3 (3.2. *Tehnică legislativă penală în contextul general al tehnicii juridice*) cuprinde o încercare de a contura un domeniu distinct de cercetare

științifică în materie penală precum este *tehnica legislativă penală*. De la bun început se precizează că atenția urmează a fi focusată în principal pe problema *tehnicii legislative penale*, ceea ce presupune o abordare îngustă a conceptului de tehnică juridico-penală, moment justificat mai ales de caracterul complex al acestuia. Totodată, se specifică că, pe parcursul timpului, ramurilor tehnicii legislative li s-a acordat foarte puțină atenție. Chiar și cercetătorii contemporani pun accentul în mare parte pe regulile și tehnicile generale de creare a legilor, aplicabile la elaborarea tuturor actelor normative. Cu toate că acestea sunt necesare pentru elaborarea legilor din orice ramură a legislației (aplicarea lor asigurând unitatea actelor normative în plan interramural), totuși se subliniază că oricare ramură de drept își are specificul său și, prin urmare, fiecare dispune de propriile reguli și procedee de creare a normelor de drept [27, p. 26-27]. De aici, se conchide existența unor reguli, procedee și tehnici proprii dreptului penal (moment recunoscut și de cercetătorii autohtoni [9, p. 8]), care indubitabil necesită a fi studiate în cadrul teoriei tehnicii legislative penale.

Pornind de la rolul important al legislației penale în viața persoanei, a societății și a statului, se argumentează necesitatea cunoașterii mai întâi de toate a modului cum ea este creată, cum se formează și se dezvoltă, întrucât asemenea cunoștințe, fiind valorificate corespunzător, ar putea asigura calitatea și eficiența legii penale [7, p. 49].

În pofida nivelului scăzut de cercetare a tehnicii legislative penale în literatura de specialitate (mai ales în arealul științific autohton), totuși se constată o largă varietate de terminologii utilizate pentru desemnarea acesteia, precum: „tehnica legislativă în dreptul penal”, „tehnica legislativă a dreptului penal”, „tehnica legislativă a legiferării penale”, „tehnica juridică a legislației penale”, „tehnica juridică a legii penale”, „tehnica legii penale” etc., moment ce sugerează ideea abordării variate, dar, în același timp, și insuficiente a problematicii date în doctrină, cât și necesitatea unor ample studii în materie.

În continuare, asemănător tehnicii juridice, se argumentează că, tehnica juridico-penală este constituită din *tehnica legislativă penală* (tehnica juridico-penală *stricto sensu*) și *tehnica realizării dreptului penal*, fiind definită în sensul său îngust ca „sistemul mijloacelor, procedeele și regulile utilizate de legiuitor în vederea exprimării optime a voinței sale în legea penală” [7, p. 50].

În rezultatul concretizării conținutului tehnicii legislative, se dezvoltă valoarea mijloacelor, procedeele și regulile tehnicii legislative penale, cu ajutorul cărora sunt realizate sarcinile acesteia, care de altfel sunt multiple. De exemplu, limbajul juridic este chemat să asigure transmiterea cât mai concretă și clară a conținutului dreptului penal, procedeele și regulile logice – să asigure coerența și lipsa coliziunilor interne în exprimarea voinței legiuitorului, procedeul generalizării – să aranjeze compact dispozițiile juridico-penale etc. În ansamblul lor, sarcinile tehnicii legislative penale urmăresc asigurarea exprimării optime a voinței legiuitorului în legea penală [20, p. 46].

În același timp, pornind de la faptul că tehnica legislativă cuprinde crearea atât a formei externe, cât și a structurii și conținutului dreptului, cu excepția esenței acestuia, se demonstrează că sub aspect structural, tehnica legislativă cuprinde: *tehnica legislativă externă* (pentru crearea formei externe a dreptului) și *tehnica legislativă internă*

(preocupată de structura și conținutul dreptului), o structură similară fiindu-i recunoscută și tehnicii legislative penale.

Referitor la *tehnica legislativă penală internă*, se demonstrează că aceasta inserează atât componente ce formează structura dreptului penal (în concret, *metodologia construirii sistemice a dreptului penal*, care cuprinde *procedeele construirii legii penale după modelul normei juridice și procedeele construirii legii penale după modelul instanței juridico-penale*), cât și componente (mijloace, procedee și reguli) ce asigură transformarea voinței legiuitorului în conținutul normelor juridico-penale (precum *metodologia construirii componenței de infracțiune și metodologia construirii sancțiunii pentru comiterea infracțiunii*). La rândul său, *tehnica legislativă penală externă*, care se referă la crearea formei externe a dreptului penal, cuprinde următoarele componente: *metodologia formării lingvistice a normelor juridice penale; metodologia structurării legii penale; metodologia plasării materiei juridico-penale* [20, p. 50-54].

Ca urmare a elucidării esenței și conținutului acestor componente de tehnică legislativă penală, se reiterează ideea că elaborarea legii penale constituie un segment destul de important și complicat al activității legislative în perioada actuală, dată fiind complexitatea relațiilor sociale și ritmul accelerat de dezvoltare a acestora. Respectiv, pentru a face față acestei situații, este absolut indispensabilă tehnica legislativă penală, a cărei menire rezidă în oferirea mijloacelor necesare pentru asigurarea calității optime a legii penale. Dar pe cât de profesionist trebuie să fie legiuitorul în aplicarea tehnicii legislative penale, pe atât de dezvoltată trebuie să fie ea însăși [7, p. 53]. Respectiv, se conchide că o preocupare majoră a doctrinei juridice autohtone în prezent trebuie să constea în dezvoltarea teoriei tehnicii juridice (cu precădere a tehnicii legislative), în general, și a teoriei juridico-penale, în special, pe segmentul tehnicii legislative penale.

Paragraful trei al capitolului 3 (*3.3. Legiferarea penală: proces și tehnică*) are ca obiectiv dezvoltarea principalelor aspecte ale legiferării penale ca proces și tehnică. În concret, se precizează că în sfera dreptului penal sarcina legiferării constă în crearea normelor penale și a altor prescripții juridico-penale (numite și norme netipice, nestandarde). Marea majoritate a acestor norme sunt consacrate infracțiunilor și pedepselor aplicabile pentru comiterea acestora. De aceea, se consideră că principala sarcină a legiferării penale constă în recunoașterea ca infracțiuni a faptelor ce prezintă pericol pentru individ, societate și stat și stabilirea pedepselor și a altor măsuri cu caracter penal pentru comiterea acestora. Procesele de recunoaștere a faptelor ca infracțiuni și stabilirea pedepselor corespunzătoare sunt denumite: *criminalizare (incriminare)* și *penalizare*, iar procesele opuse: *decriminalizare (dezincriminarea)* și *depenalizare*. Prin urmare, din punctul de vedere al conținutului, cele mai importante direcții ale legiferării penale sunt *criminalizarea (decriminalizarea)* și *penalizarea (depenalizarea)* [20, p. 6-7].

Referitor la teoria criminalizării din Republica Moldova, se atrage atenția că aceasta este slab dezvoltată, în pofida faptului că anume ea trebuie să stabilească pe criterii științifice sistemul principiilor, criteriilor și temeiurilor criminalizării și decriminalizării, ale penalizării și depenalizării, necesare atât pentru teoria dreptului penal și criminologie, cât și pentru activitatea legislativă și de aplicare practică a legii penale. Acest fapt influențează negativ, atât calitatea legii penale, cât și eficiența politicii penale în general

[5, p. 258]. Prin urmare, este considerată oportună cercetarea științifică a acestor categorii în vederea argumentării necesității unei teorii dezvoltate a criminalizării și decriminalizării în activitatea legiuitorului pentru asigurarea calității și eficienței legii penale.

Dincolo de elucidarea esenței și conținutului criminalizării (decriminalizării) și penalizării (depenalizării), ca modalități de realizare a politicii legislative penale și, în special, a temeiurilor, condițiilor și principiilor criminalizării, se atrage o atenție distinctă ideii potrivit căreia legiferarea penală este activitatea de elaborare, modificare și abrogare a actelor normative ce conțin dispoziții juridico-penale, care se desfășoară conform unei proceduri strict reglementate și se bazează pe cunoașterea și luarea în considerare a mai multor factori (politici, economici, criminologici etc.). Sub aspectul conținutului, se susține că legiferarea penală este constituită din trei componente delimitate convențional, care îi formează mecanismul: 1) formarea voinței legislative; 2) transferarea acesteia în conținutul și structura dreptului penal; 3) transpunerea voinței legiuitorului în forma externă a dreptului penal [21, p. 19]. Astfel, mecanismul legiferării penale se realizează prin operațiuni de formare a voinței legiuitorului, operațiuni de transpunere a acesteia în structura și conținutul dreptului și activitatea de conferire conținutului unei forme externe concrete. Este important că toate aceste operațiuni pot fi identificate doar imaginar (prin analiză), în realitate ele fiind strâns legate între ele, iar formarea conținutului și conferirea acestuia unei forme exterioare se produce chiar concomitent.

În concluzie, se subliniază că calitatea și aplicarea eficientă a normei juridice depinde în cea mai mare parte de tehnica legislativă, de iscusința cu care este elaborat conținutul normei și forma de exprimare a acesteia. În pofida acestui fapt, se recunoaște că eficiența normelor este în mare parte determinată și de esența lor, de măsura în care voința legiuitorului corespunde realității sociale și o reflectă adecvat, în caz contrar aceste norme devin norme moarte. Deci, se poate elabora o lege perfectă din punctul de vedere al tehnicii legislative, doar că în practică ea poate să nu funcționeze. Sub acest aspect este evident că chiar dacă normele juridice din Codul penal vor fi cizelate la nesfârșit și li se va conferi o perfecțiune tehnică conținutului și formei acestora, totuși aceasta nu va determina acțiunea eficientă a lor, deoarece din perspectiva tehnicii legislative este important doar ca conținutul legislației (chiar dacă este inechitabil) să fie logic, sistemic, necontradictoriu, iar normele să fie expuse prin noțiuni, definiții, clasificări și construcții legislative optimale. Prin urmare, se conchide că calitatea legii penale practic depinde în egală măsură atât de politica penală a statului, cât și de iscusința cu care sunt utilizate mijloacele, procedeele și regulile tehnicii legislative penale în procesul legiferării penale.

Capitolul 4, intitulat Procedee și metodologii tehnico-legislative de creare a conținutului și structurii legii penale, conține un studiu detaliat asupra tehnicii legislative penale interne, urmărindu-se dezvoltarea următoarelor aspecte: construirea legii penale după modelul normei penale; procedeele blanchetei, clasificării și a semnelor estimative; construcția juridico-penală și metodologia construirii componenței de infracțiune; metodologia construirii sancțiunii normei juridico-penale. Accentul în mare parte se

pune pe analiza corespunderii unor norme concrete din Codul penal al Republicii Moldova regulilor, procedeele și mijloacelor tehnicii legislative penale interne. În rezultat, sunt elucidate o serie de carențe și erori admise de către legiuitor la construirea normelor juridico-penale, a componentelor de infracțiune și a sancțiunilor normei juridico-penale, fiind identificate și unele soluții pentru remedierea acestora.

Paragraful întâi al capitolului 4 (4.1. *Construirea legii penale după modelul normei juridice penale*), după cum se observă din însăși denumire, este dedicat procedeeului *construirii legii penale după modelul normei juridice penale* ca component al *metodologiei construirii sistemice a dreptului penal*. De la bun început se concretizează că procedeul în cauză presupune că legiuitorul, elaborând legea penală și exprimându-și voința, inițial își conturează modelul normei juridico-penale, după care o transpune într-o anumită formă externă. O asemenea abordare își are avantajul său – crearea unei legislații sistemice lipsite de lacune [20, p. 71]. În pofida acestui fapt, în literatura de specialitate nu poate fi atestată o viziune unică, moment determinat de însăși lipsa consensului asupra normei de drept la nivelul teoriei generale a dreptului, principalele discuții, inclusiv în științele ramurale, fiind axate pe structura normei juridice.

Fiind clarificată distincția dintre norma juridică penală și articolul din legea penală, se atrage atenția la cea mai importantă întrebare ce vizează structura normei juridice, care constă în cunoașterea schemei după care legiuitorul creează norma de drept. În baza mai multor opinii exprimate în doctrină, sunt desprinse două formule, cele mai răspândite: „*dacă – atunci – altfel*” și „*dacă – atunci*”. Prima formulă presupune o structură trihotomică a normei penale, iar secunda – o structură dihotomică.

Drept rezultat al argumentării structurii dihotomice a normelor penale generale și speciale, se conchide că în ambele cazuri lipsește unul din elementele principale ale structurii trihotomice. Din acest punct de vedere, se susține că la proiectarea legii penale legiuitorul se orientează după formula „*dacă – atunci*”.

În continuare, este invocată existența a două categorii de norme de drept: *reglatorii* (normele penale generale) și de *protecție* (normele penale speciale). Respectiv, în procesul elaborării legii penale, legiuitorul, stabilind interdicția comiterii anumitor fapte și consolidând-o prin indicarea pedepsei aplicabile, expune în articolul părții speciale ipoteza și dispoziția *normei juridico-penale de protecție* (sancțiunea). În cuprinsul ipotezei este indicată informația referitoare la componenta de infracțiune, iar în sancțiune – informația ce vizează tipul și mărimea pedepsei. Aceste momente sunt considerate suficiente pentru ca destinatarul normei juridico-penale să înțeleagă că legea penală nu doar pedepsește comiterea infracțiunilor, dar și le interzice. O asemenea modalitate de expunere a normei juridico-penale a fost denumită în doctrină *procedeul exprimării trunchiate* [21, p. 100].

Fiind apreciată în mod deosebit importanța acestui procedeu pentru construirea normelor penale (sub aspectul realizării principiului economiei materiei normative), se concretizează că în acest caz este necesar ca normele penale generale să **interzică** expres faptele prescrise în Partea specială a Codului penal. Dat fiind faptul că în Legea penală a Republicii Moldova acest moment lipsește, se propune indicarea expresă în art. 14 din CP al RM că infracțiunea nu este doar fapta prevăzută de lege, ci fapta *inter-*

zisă prin lege, întrucât astfel, pe de o parte, se contribuie la îndeplinirea funcției preventive a dreptului penal, iar, pe de altă parte, se accentuează procedeul tehnic de formulare trunchiată a normei reglatorii de drept penal.

Paragraful doi al capitolului 4 (*4.2. Procedeele blanchetei, clasificării și a semnelor estimative*) cuprinde reflecții importante asupra unor asemenea procedee de tehnică legislativă penală precum: blancheta, clasificarea și semnele estimative, în vederea elucidării și evaluării modului în care legiuitorul autohton le aplică în procesul legiferării.

Procedeul construirii normelor de blanchetă este apreciat ca deosebit de necesar legislației penale, deoarece îi permite acestuia de a-și menține stabilitatea în condițiile în care obiectul pe care îl apără se află în permanentă dinamică sub aspect juridic. Cu toate acestea, se atrage atenția că aplicarea procedeeului în cauză reclamă și o anumită abilitate, competență și prudență, legiuitorul trebuind să fie foarte atent la specificul legislației ramurale la care face trimitere.

Deci, în pofida faptului că procedeul blanchetei este unul inevitabil, fiind cerut mai ales de structura complicată a faptului juridic imprimat în componența de infracțiune (și de necesitatea de a asigura caracterul compact al Codului penal și stabilitatea acestuia [25, p. 7-8]), totuși este necesară respectarea anumitor cerințe la elaborarea normei penale. Una din garanțiile respectării principiilor dreptului penal la folosirea dispozițiilor normative ale altor ramuri ale dreptului constă în indicarea nemijlocit în legea penală a semnelor principale proprii celor patru elemente ale componenței de infracțiune. Dacă cel puțin unul din aceste elemente va fi stabilit în afara legii penale, nu se va putea vorbi despre existența normei juridico-penale.

În rezultatul elucidării carențelor tehnico-legislative de construire a normelor de blanchetă cuprinse în art. 165 („Traficul de ființe umane”) și 206 („Traficul de copii”) din Codul penal al RM și *Legea privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane* [2, p. 41-48], se conchide că procedeul creării normelor de blanchetă, frecvent utilizat, necesită o prudență distinctă din partea legiuitorului, atât sub aspectul respectării principiilor legiferării ce vizează coerența, consecvența și echilibrul între reglementările concurente, cât și în ceea ce privește determinarea clară a semnelor principale ale componenței de infracțiune nemijlocit în legea penală, prin aceasta asigurându-se caracterul complet al normei juridice penale și realizarea principiului legalității incriminării.

Un alt procedeu important al tehnicii legislative penale, dezvoltat în acest paragraf este *clasificarea*. În concret, este supusă analizei clasificarea infracțiunilor reglementată în art. 16 din CP al RM, fiind elucidate în acest caz câteva erori tehnico-legislative. În primul rând, se atrage atenția la faptul că legiuitorul, intenționat sau nu, a lăsat în afara clasificării date componențele de infracțiune din Partea specială a Codului penal care se sancționează cu alte categorii de pedepse, mai blânde în raport cu pedeapsa închisorii. În al doilea rând, clasificarea în cauză nu conține nici un criteriu relevant pentru infracțiunile comise de persoanele juridice. În al treilea rând, clasificarea este realizată concomitent în baza a două criterii, fapt ce denotă că legiuitorul a neglijat regula logică a unității criteriilor de clasificare, de aceea se propune utilizarea doar a unui singur criteriu – *limita maximă a pedepsei* cuprinsă în sancțiune. În concluzie, se susține că aspec-

tele invocate necesită unele remedieri de natură să asigure logica necesară clasificării infracțiunilor, expunerii corecte a componentelor agravate și atribuirea corespunzătoare la o categorie sau alta de infracțiuni.

Un ultim subiect studiat în acest paragraf este *procedeul semnelor estimative*, văzut ca un procedeu de sine stătător al tehnicii legislative penale, legat de reprezentarea a uneia sau mai multor statuări ale normei juridico-penale prin semne estimative și care acordă, astfel, subiectului concret ce aplică norma penală dreptul de a stabili conținutul acesteia [11, p. 51]. Ca și în cazul procedurii blanchetei, se atrage atenția în mod special la argumentele *pro* și *contra* procedurii semnelor estimative, în vederea argumentării necesității utilizării echilibrate a acestuia în procesul construirii normelor de drept penal, pentru ca astfel să fie evitată interpretarea abuzivă a legii penale de către autorități.

Paragraful trei al capitolului 4 (*4.3. Construcția juridico-penală și metodologia construirii componentei de infracțiune*) este dedicat construcției juridico-penale, văzută ca un mijloc important al tehnicii legislative penale. Chiar de la bun început se precizează că construcțiile juridico-penale trebuie delimitate de construcțiile normative (legislative), ultimele fiind un produs al legiferării, iar primele – un mijloc al acesteia. Sub aspect procesual, se menționează că folosirea construcțiilor juridice implică două etape distincte (delimitate convențional, întrucât temporal acestea coincid): la o primă etapă legiuitorul selectează elementele necesare, iar la următoarea etapă – le completează cu conținutul necesar. Anumite erori pot fi admise la ambele etape [20, p. 87] (fie un surplus de elemente, fie o insuficiență a acestora).

Subliniindu-se importanța construcțiilor juridico-penale, se menționează că acestea, fiind scheme, modele în care este transpusă materia normativă, facilitează formularea prescripțiilor legii penale. În lipsa acestora elaborarea legii penale ar fi haotică, nesistemică, moment destul de bine demonstrat de primele legi ale civilizației umane. Respectiv, doar cu ajutorul construcțiilor juridice se poate obține structurarea logică a dispozițiilor Codului penal, consecutivitatea și corelarea acestora. În rezultatul utilizării construcțiilor juridico-penale în procesul legiferării sunt obținute diferite componente de infracțiune, construcții legislative ale pedepselor și alte construcții normative.

O construcție juridico-penală importantă expusă este *construcția pedepsei*, în baza căreia legiuitorul reglementează categoriile de pedepse penale (art. 61-74 din CP al RM). Analiza sistemică a acestora a permis identificarea unor elemente concrete ale construcției pedepsei: caracterul restrângerii sau limitării în drepturi; limitele pedepsei, adică minimul și maximum (termenului, mărării); modalitatea de aplicare; infracțiunile pentru care se aplică pedepsele; subiectul cărui i se aplică pedeapsa; factorii luați în considerație la determinarea pedepsei; consecințele eschivării de pedeapsă [20, p. 84-85]. Aceste elemente ale construcției pedepsei sunt fără conținut, doar în cazul reglementării tipului concret de pedeapsă legiuitorul selectează elementele necesare și le completează cu un anumit conținut informațional.

O altă construcție juridico-penală importantă analizată este *construcția infracțiunii*, care cuprinde în sine, de regulă, toate elementele tradițional studiate de știința dreptului penal. Fiind un mijloc tehnic de bază pentru tehnica legislativă penală, construcția in-

fracțiunii este inclusă în *metodologia construirii componenței de infracțiune*. În contextul studierii acestei metodologii, se trasează o distincție clară între „infracțiune” și „componența de infracțiune”, precizându-se că crearea componenței de infracțiune presupune declararea unei anumite fapte ca fiind infracțională (procesul criminalizării).

Fiecare componență de infracțiune descrisă în lege constituie un ansamblu de semne caracteristice unei anumite infracțiuni. Când legea penală stabilește componența unei infracțiuni, ea nu face altceva decât să descrie acea faptă, adică să determine care sunt elementele constitutive ale infracțiunii respective. Deci, cu ajutorul particularităților fiecărei fapte, legea penală fixează în Partea specială a Codului penal componența fiecărei infracțiuni. Cu ajutorul elementelor și semnelor constitutive ale componenței infracțiunii se realizează practic încadrarea faptelor concrete și se ajunge la corecta lor calificare [1, p. 125]. În continuare se precizează că în contextul reglementării componențelor de infracțiune concrete, legiuitorul, selectează mai întâi, elementele necesare construcției infracțiunii, după care le completează cu conținutul necesar. La ambele etape este posibilă admiterea de erori (exprimate fie prin utilizarea unui surplus de elemente (de ex., art. 242 CP al RM), fie printr-o insuficiență a acestora (de ex., art. 164 CP al RM)).

Un procedeu distinct de construire a componențelor de infracțiune analizat este construirea acestora în funcție de specificul structurii componențelor, adică: componență *materială*, *formală* sau *formal redusă*. În baza particularităților acestui procedeu și a rezultatelor analizei Codului penal al RM se conchide că legiuitorul nu are o abordare sistemică a selectării tipului de componență de infracțiune. Un șir de componențe sunt create ca materiale, cu toate că ar fi mai preferabilă construcția formală a acestora, moment ce necesită remedieri corespunzătoare.

În finalul paragrafului sunt studiate *regulile construirii componențelor de infracțiune* (reguli sistemice interramurale; reguli sistemice intraramurale; reguli tehnico-ingenerești; reguli logice; reguli lingvistice), prin prisma interpretării nemijlocite a normelor juridice concrete din legea penală. În rezultat, sunt identificate o serie de încălcări a acestor reguli, fapt ce afectează într-o anumită măsură logica, coerența și calitatea expunerii componențelor de infracțiune și, implicit, provoacă deficiențe la interpretarea și aplicarea legii penale. Prin urmare, se conchide că procesul construirii componențelor de infracțiune este în unele cazuri deficient sub aspect tehnic, moment ce face tot mai simțită necesitatea fundamentării științifice a acestui proces.

Paragraful patru al capitolului 4 (*4.4. Metodologia construirii sancțiunii normei juridico-penale*) este dedicat unei alte metodologii a tehnicii legislative penale interne, și anume metodologiei construirii sancțiunii normei penale. O importantă precizare făcută la început de paragraf, vizează faptul că în contextul metodologiei construirii sancțiunii normei juridico-penale se are în vedere „sancțiunea normei juridico-penale” (ca element structural ce prevede consecințele încălcării normei juridice și determină măsura răspunderii juridice aplicabile subiectului ce a încălcat-o) nu „sancțiunea articolului din Partea Specială a Codului penal” (ca izvor juridic al sancțiunii normei penale), noțiune mai restrânsă comparativ cu prima.

Pe de altă parte, se subliniază că în pofida faptului că nucleul sancțiunii normei juridico-penale este sancțiunea articolului (sau a aliniatului) din Partea Specială, totuși aceasta mai cuprinde și unele dispoziții reglementate în Partea Generală a Codului penal (care formează instituția juridică a pedepsei etc.). Respectiv, pentru construirea sancțiunii normei juridico-penale sunt importante atât dispozițiile normelor penale generale, cât și cele ale normelor penale speciale. Altfel spus, legiuitorul stabilește pedeapsa pentru infracțiuni nu numai în sancțiunea articolului concret, dar în general, în sancțiunea normei juridico-penale. După care, elementele acesteia sunt repartizate între Partea Generală și Specială a Codului penal. În baza acestui fapt, este identificat un component distinct al tehnicii legislative penale *metodologia construirii sancțiunii normei juridico-penale* [20, p. 123] (nefiind vorba de o simplă stabilire a pedepsei în sancțiunea articolului).

Dat fiind faptul că stabilirea pedepsei pentru infracțiune (crearea sancțiunii) este un proces ce ține în mare parte de formarea voinței legiuitorului, care este una abstractă, tehnicii îi revine rolul ca prin procedee concrete să o transpună în conținutul sancțiunii. Respectiv, anume în cadrul tehnicii legislative (în special, la nivelul metodologiei construirii sancțiunii) se consideră că trebuie elaborate diferite mijloace, procedee și reguli de construire a sancțiunii normei juridico-penale (și a nucleului acesteia – sancțiunea articolului) [20, p. 124].

În urma expunerii mai multor viziuni asupra procedeele ce trebuie aplicate în procesul construirii sancțiunii normei juridico-penale și a regulilor ce urmează a fi respectate se conchide că doar astfel este posibilă construirea unor sancțiuni optime, care să favorizeze atingerea scopurilor pedepsei, prin crearea celor mai prielnice condiții pentru prevenirea generală și specială a infracțiunilor. Pe cale de consecință, utilizarea profesionistă a metodologiei în cauză poate constitui o garanție importantă în asigurarea eficienței legii penale și, implicit, a politicii penale a statului.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În rezultatul cercetării complexe a unor aspecte importante ale tehnicii legislative penale, am soluționat *o importantă problemă științifică*, care constă în fundamentarea științifică a teoriei tehnicii legislative penale ceea ce a contribuit la argumentarea rolului regulilor, mijloacelor și procedeele tehnicii legislative penale fapt care permite asigurarea calității și eficienței legii penale.

Urmărind pe parcursul lucrării realizarea obiectivelor prestabilite, am reușit să tragem o serie de **concluzii** generalizatoare.

1. *Obiectul tehnicii legislative penale* este Codul penal al RM (ca unica lege penală), lege care se distinge printr-o structură complexă din punct de vedere tehnico-legislativ și față de care sunt înaintate cerințe speciale, în vederea asigurării legalității aplicării acesteia (ca cel mai represiv mijloc de ordonare a conduitei umane).

2. *Calitatea legii penale* depinde de întrunirea anumitor criterii de *conținut* și de *formă*, cuprinse în sistemul tehnicii legislative. Respectarea regulilor de tehnică legislativă constituie principala condiție pentru asigurarea calității legii penale.

3. *Eficiența legii penale* este determinată de două procese importante: *procesul elaborării legii penale* și *procesul aplicării legii penale*. Rolul primordial în acest sens îi revine procesului de elaborare. În condițiile în care se va obține o lege penală de calitate, eficiența acesteia va depinde în totalitate de procesul aplicării sale practice.

4. *Politica penală a statului*, ca factor de configurare a legii penale, trebuie să dispună de trei nivele clar conturate și bine dezvoltate: *teoretic*, *normativ* și *practic*. Nivelul teoretic (o doctrină dezvoltată) și normativ (o concepție clară a politicii penale) sunt indispensabile pentru calitatea și stabilitatea legii penale.

5. *Tehnica legislativă penală (sau tehnica juridico-penală în sens îngust) reprezintă sistemul mijloacelor, procedeele și regulile utilizate de legiuitor în vederea exprimării optime a voinței sale în legea penală.*

Pornind de la teoria tehnicii juridice și ținând cont de specificul și complexitatea dreptului penal, considerăm că structura tehnicii juridico-penale cuprinde: *tehnica legislativă penală (tehnica elaborării legii penale)*, *tehnica interpretării legii penale* și *tehnica aplicării legii penale* (ultimele două formând *tehnica realizării dreptului penal*). Prin urmare, tehnica juridico-penală este constituită din tehnica legislativă penală (tehnica juridico-penală *stricto sensu*) și tehnica realizării dreptului penal.

6. Specificul legii penale a determinat structura complexă a tehnicii legislative penale, care astfel este chemată să creeze atât structura și conținutul legii penale (forma internă), cât și forma externă a acesteia.

Pentru crearea *forme interne a legii penale* tehnica legislativă penală pune la dispoziție o serie de procedee, metode și reguli concentrate în metodologii precum: *metodologia construirii sistemice a dreptului penal* (care cuprinde: procedeul construirii legii penale după modelul normei penale, procedeul construirii legii penale după modelul instituției juridico-penale etc.), *metodologia construirii componenței de infracțiune* și *metodologia construirii sancțiunii normei juridico-penale*.

Crearea *forme externe a legii penale* este posibilă prin următoarele componente ale tehnicii legislative penale: *metodologia formării lingvistice a normelor juridico-penale*, *metodologia structurării legii penale* și *metodologia plasării materiei juridico-penale*.

7. *Legiferarea penală* reprezintă o activitate complexă care implică următoarea consecutivitate logică de acțiuni: formarea voinței legislative (referitoare la criminalizare, decriminalizare, penalizare, depenalizare etc.); transferarea voinței legiuitorului în structura și conținutul dreptului penal; transpunerea acestei voințe în forma externă a dreptului penal – legea penală.

Formarea voinței legislative este determinată de politica penală a statului, coerența și raționalitatea căreia condiționează calitatea dreptului penal în esența sa. Transpunerea voinței legiuitorului în structura, conținutul și forma externă a dreptului penal (în legea penală) se desfășoară sub imperiul tehnicii legislative penale.

Calitatea legiferării penale ca proces complex depinde de două momente importante: fundamentarea teoretico-practică corespunzătoare a criminalizării și penalizării (respectiv, decriminalizării și depenalizării) și utilizarea adecvată a mijloacelor, procedeele și regulile de tehnică legislativă penală.

8. Particularitățile legii penale și a relațiilor sociale pe care le reglementează aceasta, determină existența unor procedee, mijloace și reguli proprii doar tehnicii legislative penale. Ignorarea și nerespectarea acestora în procesul legiferării penale condiționează admiterea în legislația penală a erorilor tehnico-juridice (afectându-i astfel calitatea), care la rândul lor determină interpretarea și aplicarea eronată a acesteia în practică.

Menirea tehnicii legislative penale (în condițiile în care este aplicată profesionist) constă în oferirea mijloacelor necesare pentru asigurarea calității optime a legii penale. Respectiv, o preocupare majoră a doctrinei juridice autohtone în prezent trebuie să vizeze dezvoltarea teoriei juridico-penale, pe segmentul *tehnicii legislative penale*.

9. *Procedeeul construirii legii penale după modelul normei penale* are menirea de a asigura logica internă a legii penale. Existența tipurilor distincte de norme penale (*reglatorii, de protecție și excepționale*) este determinată atât de conținutul acestora, cât și de specificul dreptului penal. Construirea tehnică a acestor norme este diferită. În legea penală sunt expuse direct doar ultimele două categorii de norme, deoarece construirea *normei de protecție* în Partea Specială a Codului penal și indicarea în Partea generală a Codului penal a interzicerii infracțiunilor, creează practic (cu ajutorul procedeeului tehnic de formulare trunchiată) *norma penală reglatorie*, corelativă celei de protecție.

10. *Procedeeul construirii normelor juridico-penale de blanchetă* este unul deosebit de necesar legislației penale, deoarece îi permite acesteia de a-și menține stabilitatea în condițiile în care obiectul pe care îl apără se află în permanentă dinamică sub aspect juridic. Avantajul acestui procedeu se rezumă la lipsa necesității de a modifica legea penală în funcție de modificarea normelor speciale în domeniu.

Procedeeul blanchetei este unul inevitabil, însă necesită o prudență distinctă din partea legiuitorului, atât sub aspectul respectării principiilor legiferării ce vizează coerența, consecvența și echilibrul între reglementările concurente, cât și în ceea ce privește determinarea clară a semnelor principale ale componenței de infracțiune nemijlocit în legea penală, prin aceasta asigurând caracterul complet al normei juridice penale și realizarea principiului legalității incriminării.

11. Un alt procedeu important de construire a legii penale este *procedeeul clasificării*, care în general stă la baza sistematizării infracțiunilor în funcție de obiectul atentării și, respectiv, la structurarea Părții Speciale a Codului penal. Aplicarea acestui procedeu de către legiuitor este însă deficientă, întrucât, nu se ține cont de logica și caracterul complet al criteriului pus la baza clasificării. Respectiv, nu este tocmai potrivită utilizarea a două criterii pentru una și aceeași clasificare (forma vinovăției și limita maximă a pedepsei). Criteriul pus la baza unei clasificări trebuie în mod necesar să fie propriu tuturor infracțiunilor care se clasifică, în caz contrar, o bună parte din ele riscă să rămână în afara clasificării (este cazul infracțiunilor care nu se pedepsesc cu închisoarea).

12. *Construcția juridico-penală* este una dintre principalele mijloace ale tehnicii legislative, utilizată la ordonarea materiei juridice, construirea textului normativ și asigurarea caracterului sistemic al legislației. Aceasta reprezintă scheme, modele în care este transpusă materia normativă, facilitând formularea logică și finisată a prescripțiilor legii penale. Cele mai importante construcții juridico-penale sunt: construcția infracțiunii și construcția pedepsei.

În procesul construirii componentei de infracțiune este importantă luarea în considerație a relațiilor sistemice ale acesteia cu alte construcții din alte ramuri de drept (cum ar fi contravențiile), precum și cu alte dispoziții ale legii penale. În același timp, trebuie respectat caracterul sistemic al însăși componentei construite, astfel asigurându-se caracterul complet și finisat al acesteia. O semnificație distinctă în construirea componentei de infracțiune revine regulilor logice și lingvistice, care au menirea de a asigura atât coerența interioară a conținutului componentei, cât și expunerea concisă, exactă și accesibilă a acesteia, contribuind la evitarea arbitrarului în practica aplicării, favorizat întotdeauna de exprimările vagi și imprecise ale legii penale.

Construirea sancțiunii din articolul legii penale necesită aplicarea unei metodologii care pune în principal accentul pe *construirea sancțiunii normei juridico-penale*, fapt ce implică existența unei strânse legături între sancțiunea din articolele Părții speciale a Codului penal și normele ce constituie instituția pedepsei din Partea generală. Metodologia cuprinde o serie de mijloace, procedee (combinarea pedepselor etc.) și reguli (bunăoară, coordonarea interioară, suprapunerea sancțiunilor etc.) indispensabile pentru o expunere fidelă a voinței legiuitorului și asigurarea stabilirii și aplicării (corecte și echitabile) a pedepsei penale persoanelor vinovate de comiterea infracțiunilor.

13. În urma analizei dispozițiilor Codului penal al Republicii Moldova prin prisma elementelor tehnicii legislative penale a fost constat faptul că în numeroase cazuri legiuitorul pe lângă promovarea unei politici penale inconsecvente și insuficient fundamentate științific, a neglijat și regulile de tehnică legislativă penală. Ignorarea practică a regulilor ce asigură folosirea corectă și echilibrată a mijloacelor și procedeele de tehnică legislativă în elaborarea legii penale duce inevitabil la obținerea unei calități precare a acesteia, interpretarea sa eronată și neuniformă în practică și la admiterea de abuzuri de către organele de drept și instanțele judecătorești în procesul de atragere la răspundere penală. O altă consecință nu mai puțin gravă constă în încălcarea sau sfidarea principiului legalității și a securității juridice a relațiilor sociale ca fundamente ale statului de drept. Majoritatea problemelor atestate de către cercetătorii autohtoni în contextul interpretării normelor și instituțiilor legii penale sunt determinate și pot fi explicate și soluționate doar cu ajutorul tehnicii legislative penale.

În rezultatul cercetării desfășurate în prezenta lucrare și a concluziilor formulate, venim cu următoarele **recomandări**:

1). Întru asigurarea calității și eficienței legii penale este absolut necesară elaborarea *Concepției politicii penale* a Republicii Moldova, clare, consecvente și fundamentate științific, care să dezvolte (pe lângă multe alte momente necesare) trei nivele importante: *teoretic, normativ și practic*.

– Nivelul *teoretic* al politicii penale, urmează să pună accentul în mod deosebit pe necesitatea dezvoltării teoriei tehnicii juridico-penale și, în concret, a tehnicii legislative penale; pe susținerea de către stat a cercetărilor științifice din domeniu. În același context, ar fi necesară prevederea instituirii unui *Centru național de politici penale* care să asigure fundamentarea științifică a politicii penale a statului, implicit a legii penale și a calității acesteia. De asemenea, tot la acest nivel, este binevenită și consolidarea tehnicii legislative penale ca disciplină didactică în instituțiile de învățământ superior.

– Nivelul *normativ* al politicii penale trebuie să evidențieze rolul tehnicii legislative penale în elaborarea legii penale și să prevadă unele măsuri de consolidare a acesteia (și anume, prin, elaborarea unor metodologii de tehnică legislativă penală obligatorii în procesul elaborării și modificării legii penale; exercitarea expertizei obligatorii de către *Centrul național de politici penale* a tuturor proiectelor de lege în materie penală etc.).

– Printre măsurile și direcțiile indicate la nivelul *practic* din concepția politicii penale ar trebui să se regăsească și elaborarea unor analize statistice și rapoarte de practica judiciară asupra rezultatelor aplicării legii penale, cu indicarea gradului de eficiență a acesteia, factorilor negativi și pozitivi care au avut impact în procesul aplicării legii penale etc.

2). Pornind de la carențele tehnico-legislative admise de legiuitor în textul legii penale (constatate în lucrare), propunem cu titlu de *lege ferenda*, revizuirea mai multor articole din Codul Penal, în vederea racordării acestora la cerințele tehnicii legislative penale. În concret, recomandăm:

– reformularea noțiunii de infracțiune din art. 14 alin. (1) după cum urmează: *Infracțiunea este fapta social periculoasă, interzisă de Partea specială a prezentului cod sub amenințarea unei pedepse*. Amendamentul este necesar pentru crearea (cu ajutorul procedurii tehnice de formulare trunchiată) a normei penale *reglatorii*, corelativă celei de *protecție* (din Partea Specială a CP), care să servească drept ipoteză pentru aceasta din urmă;

– reformularea art. 1 alin. (2) din CP RM: *Codul penal este actul legislativ care cuprinde norme de drept ce stabilesc principiile și dispozițiile generale și speciale ale dreptului penal, prevede care fapte social periculoase constituie infracțiuni, pedepsele ce urmează să fie aplicate persoanelor vinovate în săvârșirea infracțiunilor*.

– revizuirea criteriilor de clasificare a infracțiunilor din art. 16 CP RM. În acest sens, este necesară concretizarea situației categoriei de infracțiuni care nu se pedepsesc cu închisoarea, precum și asigurarea unității criteriilor de clasificare, în concret, utilizarea doar a unui singur criteriu (limita maximă a pedepsei cuprinsă în sancțiune);

– neadmiterea surplusului de elemente în componentele de infracțiune (de ex., din art. 242), cât și a insuficienței de elemente (în art. 164), momente ce provoacă deficiențe în practica calificării infracțiunilor;

– abordarea sistemică în selectarea tipului de componentă de infracțiune. În legea penală un șir de componente sunt create ca materiale, în timp ce este preferabilă construcția formală a acestora (de ex., art. 180, 214, 241 din CP);

– respectarea caracterului sistemic al reglementării juridico-penale în raport cu alte ramuri de drept (în special Codul contravențional), adică abordarea sistemică a delictelor adiacente, moment necesar pentru a asigura o cât mai completă cuprindere a faptelor ilicite și o pedepsire corespunzătoare pentru prejudiciile cauzate (de ex., art. 196 alin. (1) din CP al RM și art. 106 din CC al RM; art. 263 din CC al RM și art. 241 din CP al RM);

– respectarea izomorfismului (identității de structură) la construirea componentelor de infracțiune asemănătoare (de ex., art. 241 și art. 241¹ din CP al RM);

- respectarea regulilor logice la coordonarea semnelor componenței de bază cu semnele componențelor agravante (art. 278, 278¹ din CP al RM);
- neadmiterea componențelor exagerate/excedente, adică a componențelor speciale alături de cele de bază, dar care fiind asemănătoare nu îndeplinesc funcția de diferențiere a răspunderii penale. Iată de ce aceste componențe speciale sunt de prisos (art. 172, 201¹ din CP al RM);
- evitarea utilizării frazeologismelor sau a îmbinărilor de cuvinte cu caracter constant a căror semnificație nu este clară, de natură să determine interpretări echivoce (de ex., „Aceeși acțiune ...”, „Aceleși acțiuni ...” etc., combinări de cuvinte cu care încep de obicei agravantele);
- respectarea coerenței sancțiunilor aplicabile pentru infracțiuni asemănătoare (ex., în art. 186 alin. (4) și art. 197 alin. (1) din CP al RM);
- respectarea regulii de suprapunere a sancțiunilor (în art. 164 din CP al RM) și neadmiterea decalajului între maximul sancțiunii pentru componența de bază și minimul sancțiunii componenței calificate (în art. 166, 349, 362, 379, 380, 388 etc.).

În viziunea noastră, concluziile formulate *supra* vin să accentueze aportul autorului tezei de doctorat la fundamentarea științifică a teoriei tehnicii legislative penale, iar propunerile formulate – la argumentarea rolului regulilor, mijloacelor și procedeele tehnicii legislative penale în asigurarea calității legii penale.

Finalizând, subliniem că cercetarea realizată în prezenta teză, în virtutea noutății și complexității subiectului său, reprezintă o modestă inițiere a dezbaterilor teoretice în mediul academic de la noi, și deci nu poate fi considerată epuizată/finalizată. Pe cale de consecință, rămânem în speranța că problematica abordată va suscita interesul doctrinarilor și va determina noi contribuții academice în materie. Cu titlu de sugestie, în ***planul cercetărilor de perspectivă*** în domeniul tehnicii legislative penale propunem:

1. Dezvoltarea teoriei tehnicii juridico-penale ca domeniu distinct al tehnicii juridice.
2. Dezvoltarea procedeele și metodologiilor tehnicii legislative penale interne și externe.
3. Realizarea studiilor în domeniul tehnicii interpretării teoretico-practice a legii penale.
4. Studiarea tehnicii de realizare a legii penale ca segment al tehnicii juridico-penale.
5. Elaborarea și fundamentarea aspectelor juridico-penale și criminologice vizând eficacitatea legii penale.
6. Realizarea studiilor în domeniul teoriei criminalizării.

BIBLIOGRAFIE

1. Botnaru S., Șavga A., Grosu VI., Grama M. Drept penal. Partea generală. Vol. I. Chișinău: Cartier Juridic, 2005.
2. Brînză S. Soluții de perfecționare a cadrului legislativ de prevenire și combatere a traficului de persoane în Republica Moldova. În: Revista de Științe Penale, Anul III, 2007.
3. Buga L. Calitatea legii penale: criterii și particularități. În: Mecanisme naționale și internaționale de protecție a drepturilor omului, materialele mesei rotunde cu participare internațională consacrată aniversării a 65-a de la adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului, 11 decembrie 2013. Chișinău: AAP, 2014.
4. Buga L. Eficiența legii penale: concept, criterii și măsuri de asigurare. În: Teoria și practica administrării publice, materialele conferinței științifico-practice cu participare internațională, din 23 mai 2014. Chișinău: AAP, 2014.
5. Buga L. Legiferarea penală: proces și tehnică. În: Interferența dreptului intern și internațional în realizarea protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, Materialele mesei rotunde cu participare internațională consacrată zilei adoptării DUDO, din 10 decembrie 2014. Chișinău: AAP, 2015.
6. Buga L. Reflecții asupra conceptului de politică penală. În: Legea și Viața, 2013, nr. 8/1.
7. Buga L. Tehnica juridico-penală: concept și structură. În: Закон и жизнь, 2015, nr. 2.
8. Bujor V., Buga L. Tehnica legislativă și rolul ei în activitatea de legiferare. În: Jurnalul Juridic Național: teorie și practică, 2013, nr. 3.
9. Bujor V., Vdovicenco O. Unele aspecte vizând elaborarea normelor de drept penal. În: Legea și viața, 2009, nr. 8.
10. Costachi Gh., Găgiu E. Reflecții asupra valorii legislației și a calității legii. În: Legea și Viața, 2013, nr.10.
11. Lealin Iu. Semnele estimative: cauzele utilizării legislative, mecanismul reglementării juridico-penale. În: Revista Institutului Național al Justiției, 2011, nr. 3.
12. Macari I. Dreptul penal al Republicii Moldova. Partea generală. Chișinău: CE USM, 2002.
13. Poenaru Iu. Problemele legislației penale: reglementări, critica legii, pentru o nouă concepție. București: Lumina Lex, 1999.
14. Vida I. Legistică formală: introducere în tehnica și procedura legislativă. Ediția a 5-a. București: Universul Juridic, 2012.
15. Zlătescu V.D. Introducere în legistica formală. Tehnica legislativă. București: Oscar Print, 1996.
16. Zosim Al. Aspecte ale prevenirii erorilor în procesul elaborării și realizării politicii penale. În: Criminalitatea în spațiul Uniunii Europene și al Comunității Statelor Independente: evoluție, tendințe, probleme de prevenire și combatere, Materialele

- conferinței științifico-practice internaționale, 12-13 iunie 2012. Chișinău, 2012, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al RM.
17. Босхолов С. С. Основы уголовной политики: конституционный, криминологический, уголовно-правовой и информационные аспекты. Изд. 2-е, перераб. Москва: АО «ЦентрИнфоР», 2004.
  18. Гатилова А.С. Качество законов как объект прогнозирования. В: Юридическая наука, 2012, №4.
  19. Давыдова М.Л. Юридическая техника: проблемы теории и методологии: монография. Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2009.
  20. Иванчин А.В. Внутренняя и внешняя законодательная техника в структуре уголовного правотворчества: монография. Рязань: Концепция, 2014.
  21. Иванчин А.В. Законодательная техника в механизме уголовного правотворчества: учебное пособие. Ярославль: ЯрГУ, 2009.
  22. Козлов А.В. О критериях качества уголовного законодательства. В: Уголовно-правовой запрет и его эффективность в борьбе с современной преступностью. Саратов, 2008.
  23. Курьлева В.Н. Эффективность уголовно – правовых норм. В: Бизнес в законе, 2007, №2.
  24. Лопашенко Н. А. Уголовная политика. Москва: Волтерс Клувер, 2009.
  25. Наумов А.В. Понятие и особенности техники уголовного закона. В: Вестник Дальневосточного юридического института МВД РФ, 2012, №1(22).
  26. Панько К.К. Методология и теория законодательной техники уголовного права России. Воронеж: Изд-тво Воронежского государственного университета, 2004.
  27. Семенов Я.И. Законодательная техника в уголовном праве. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Челябинск, 2007.
  28. Сизова В.Н. Эффективность российского уголовного законодательства: теоретико-прикладной анализ. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Н. Новгород, 2012.

PUBLICAȚII LA TEMA TEZEI

Material didactice:

1. Bujor V., Buga L. Drept penal comparat: partea generală. Note de curs. Chișinău: Universitatea de Criminologie, 2003. 104 p.
2. Bujor V., Buga L. Teoria generală a dreptului. Note de curs. Chișinău: S.n., 2014. 112 p.

Articole științifice:

3. Buga L. Reflecții asupra conceptului de politică penală. În: Legea și Viața, 2013, nr. 8/1, p. 8-13 (0,98 c.a.)
4. Buga L. Semnificația și corelația dintre principiile legislației penale și principiile dreptului penal. În: Legea și Viața, 2013, nr. 12, p. 25-29 (0,95 c.a.)
5. Buga L. Tehnica juridico-penală: concept și structură. În: Закон и жизнь, 2015, nr. 2, p. 48-54 (0,68 c.a.)

6. Buga L. Unele aspecte privind tehnica juridică și crearea dreptului. În: *Legea și Viața*, 2012, nr. 5, p. 29-32 (0,40 c.a.).
7. Buga L., Bujor V. Tehnica legislativă și rolul ei în activitatea de legiferare. În: *Jurnalul Juridic Național: teorie și practică*, 2013, nr. 3, p. 4-10 (0,95 c.a.).
8. Buga L. Cu privire la construirea legii penale după modelul normei juridice penale. În: *Legea și Viața*, 2015, nr. 7, p. 28-33 (0,64 c.a.).

Comunicări la foruri științifice:

9. Бужор В.Г., Буга Л.И. К вопросу об основаниях и принципах криминализации. В: Юридичні та соціолінгвістичні аспекти сучасності: Збірник матеріалів Міжна-родної науково-практичної конференції, 25-26 жовтня 2013 р., Измаїлський інститут водного транспорту. Измаїл: ООО РИА «СМИЛ», 2013, p. 26-30 (0,25 c.a.).
10. Buga L. Calitatea legii penale: criterii și particularități. În: *Mecanisme naționale și internaționale de protecție a drepturilor omului, materialele mesei rotunde cu participare internațională consacrată aniversării a 65-a de la adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului*, 11.12.2013. Chișinău: AAP, 2014, p. 340-341 (0,74 c.a.).
11. Buga L. Cu privire la tehnica legislativă și activitatea de legiferare. În: *Правовые реформы в постсоветских странах: достижения и проблемы, Международная научно-практическая конференция*, 28-29 марта 2014 г. Кишинев: Iulian, 2014 (Типография „Cetatea de Sus”), p. 13-15 (0,29 c.a.).
12. Buga L. Eficiența legii penale: concept, criterii și măsuri de asigurare. În: *Teoria și practica administrării publice, Materialele conferinței științifico-practice cu participare internațională*, din 23 mai 2014. Chișinău: AAP, 2014, p. 294-297 (0,48 c.a.).
13. Buga L. Legiferarea penală: proces și tehnică. În: *Interferența dreptului intern și internațional în realizarea protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, Materialele mesei rotunde cu participare internațională consacrată zilei adoptării Declarației Universale a Drepturilor Omului*, din 10.12.2014. Chișinău: AAP, 2015, p. 255-271 (0,84 c.a.).
14. Buga L. Construcția legii penale după modelul normei penale. În: *Интеграция Молдовы и Украины в Европейский Союз: правовой аспект, международная научно-практическая конференция*, г. Кишинев, 6-7 ноября 2015 г. Chișinău: 2015, p. 171-175 (0,4 c.a.).
15. Buga L., Bujor V. Construcția juridico-penală și metodologia construirii componenței de infracțiune. În: *Rolul instituțiilor democratice în protecția drepturilor omului, materialele mesei rotunde cu participare internațională din 11 decembrie 2015*. Chișinău: AAP, 2016, p. 83-93 (0,62 c.a.).

ADNOTARE

BUGA Larisa. *Tehnica legislativă penală*, teză de doctor în drept, specialitatea 554.01 – Drept penal și execuțional penal. Chișinău, 2016.

Structura tezei: introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 353 surse, 158 pagini text de bază. Rezultatele cercetărilor sunt publicate în 15 articole și comunicări științifice.

Cuvinte cheie: lege penală, tehnica juridică, tehnica legislativă, tehnica juridico-penală, politica penală, legiferarea penală, calitatea legii penale, tehnică legislativă penală, construcție juridico-penală.

Domeniul de studiu: drept penal și execuțional penal.

Scopul tezei rezidă în studierea unor particularități ale legii penale și ale legiferării penale în vederea argumentării necesității recunoașterii și dezvoltării tehnicii legislative penale ca domeniu distinct al științei penale, necesară pentru asigurarea calității și eficienței legii penale.

Obiectivele tezei: analiza legii penale ca obiect al tehnicii legislative penale; abordarea politicii penale ca factor de configurare a legii penale de care depinde calitatea și eficiența acesteia; identificarea tehnicii legislative penale ca domeniu distinct al științei penale și concretizarea conținutului și structurii acesteia; elucidarea particularităților legiferării penale ca proces și tehnică; analiza procedeelelor și metodologiilor de creare a conținutului și structurii legii penale (procedeul construirii legii penale după modelul normei juridico-penale, procedeele blanchetei, clasificării și a semnelor estimative, metodologia construirii componenței de infracțiune și a sancțiunii normei juridico-penale) în vederea aprecierii prin prisma acestora a calității tehnico-legislative a dispozițiilor Codului penal al RM; formularea de concluzii și recomandări ce vizează necesitatea recunoașterii și dezvoltării teoriei tehnicii juridico-penale în arealul științific autohton, în vederea consolidării principiului fundamentării științifice a legiferării penale și asigurării calității legii penale.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute. Noutatea științifică a rezultatelor obținute este determinată de faptul că în lucrare este supusă cercetării o temă care la moment în doctrina autohtonă este abordată doar fragmentar și superficial, în pofida semnificației sale teoretice, practice și didactice. Originalitatea studiului constă în faptul că s-a reușit: identificarea factorilor de care depinde calitatea legii penale; argumentarea rolului tehnicii legislative penale în procesul legiferării penale; precizarea regulilor, mijloacelor și procedeelelor tehnicii legislative penale de care depinde nemijlocit perfecțiunea legii penale.

Problema științifică importantă soluționată constă în fundamentarea științifică a teoriei tehnicii legislative penale, ceea ce a contribuit la dezvoltarea și argumentarea rolului regulilor, mijloacelor și procedeelelor tehnicii legislative penale, fapt care permite asigurarea calității și eficienței legii penale.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă. Sub aspect teoretic, lucrarea conturează o imagine relativ integrativă a tehnicii legislative penale ca ramură a tehnicii juridice, care dispune de o structură complexă și un conținut distinct, fiind identificate particularitățile regulilor, metodelor și procedeelelor tehnicii legislative penale. Sub aspect practic, în lucrare sunt evaluate normele juridico-penale ale Codului penal prin prisma regulilor de tehnică legislativă penală, fiind constatate o serie de carențe și propuse soluții de amendare.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice obținute au fost implementate în contextul elaborării avizelor asupra proiectelor de legi cu privire la modificarea Codului penal al RM, cât și în activitatea didactică a Institutului de Științe Penale și Criminologie Aplicată (elemente de tehnică legislativă penală fiind studiate de către studenți în cadrul disciplinei „Tehnica Legislativă”).

АННОТАЦИЯ

БУГА Лариса. *Законодательная техника в уголовном праве*, диссертация на соискание ученой степени доктора права по специальности - 554.01 – Уголовное право и уголовно-исполнительное право. Кишинэу, 2016.

Структура работы: введение, четыре главы, выводы и рекомендации, библиографический список из 353 наименований, 158 страниц основного текста. Результаты опубликованы в 15 научных статьях и докладах.

Ключевые слова: уголовный закон, юридическая техника, уголовно-законодательная техника, уголовно-юридическая техника, уголовная политика, уголовное правотворчество, качество уголовного закона, конструкция уголовного закона, законодательная техника уголовного правотворчества, уголовно-правовая конструкция.

Область изучения: уголовное право и уголовно-исполнительное право.

Цель диссертационной работы заключается в исследовании особенностей уголовного закона и уголовного правотворчества для того, чтобы обосновать признание и развитие теории законодательной техники уголовного правотворчества в качестве отдельной отрасли юридической техники, необходимой для обеспечения качества и эффективности уголовного закона

Задачи исследования: анализ уголовного закона как объекта уголовного правотворчества; анализ уголовной политики как фактора влияющий на качество и эффективность уголовного закона; выявление уголовного правотворчества в качестве самостоятельной области юридической науки; выявление особенностей уголовного правотворчества как процесс и техника; изучение некоторых элементов внутренней уголовно-законодательной техники (построение уголовно-правовой нормы, конструирование состава преступления и построение санкций уголовно-правовой нормы) с помощью которых определить качество предписаний Уголовного Кодекса Республики Молдова; формулирование выводов и рекомендаций для признания и развития законодательной техники уголовного правотворчества необходимой для обеспечения качества и эффективности уголовного закона.

Новизна и научная оригинальность. Новизна диссертационного исследования заключается в том, что были исследованы факторы которые влияют на качество уголовного закона, аргументирована роль законодательной техники в процессе уголовного правотворчества, перечисление правил, средств и приемов законодательного правотворчества от которых зависит качество уголовного закона.

Решенная научная проблема заключается в научном обосновании теории уголовно-законодательной технике и, таким образом, в выявлении значения и роли средств, приемов и правил уголовного правотворчества, для обеспечения качества и эффективности уголовного закона.

Теоретическое и прикладное значение. С теоретической точки зрения, работа представляет общую картину об уголовном правотворчестве имеющей сложный структурный состав, в которой были исследованы правила, средства и приемы законодательного правотворчества. С практической точки зрения, были изучены уголовно-правовые нормы Уголовного кодекса с учетом правил уголовного правотворчества.

Внедрение научных результатов. Научные результаты были использованы в процессе разработки рецензий к проекту закона об изменении Уголовного закона РМ, а также в педагогической деятельности Института Уголовных Наук и Прикладной Криминологии (уголовно-законодательная техника).

ANNOTATION

BUGA Larisa. *The legislative technique of criminal law*, PhD thesis, specialty 554.01 - Criminal Law and Criminal Execution Law. Chisinau, 2016.

Thesis' structure: an introduction, four chapters, conclusions and recommendations, bibliography from 353 sources, 158 pages of scientific text. Research results are published in 15 scientific articles and papers.

Keywords: criminal law, legal technique, legislative technique, technique of criminal law, criminal policy, the criminal law-making, quality of criminal law, internal criminal legislative technique, the criminal law construction,

Field of study. Criminal Law and Criminal Execution Law.

The purpose of the thesis. The purpose of the thesis consists in the study of peculiarities of criminal law and criminal law-making for argumentation of the need to recognition and development of technique of criminal law as distinct branch of legal technique necessary to ensure the quality and effectiveness of the criminal law.

Objectives: to determine the concept of "criminal law" as the object of technique of criminal law; analysis of the concepts of "quality of criminal law" and "efficiency of criminal law" and specify the features and factors that its influences; developing the content and value of criminal policy as a configuration factor of criminal law; identifying of technique of criminal law as a branch of legal technique and delivers its content and structure (strictly speaking, the criminal legislative technique); elucidating features of criminal legislating as process and technique; study of some elements of internal criminal legislative technique in order to assess the technical quality of provisions of the Criminal Code of the Republic of Moldova; formulation of conclusions and recommendations to strengthen the role of technique of criminal law to ensure quality and efficiency of criminal law.

Scientific novelty of the results. Scientific novelty of the results is determined by the fact that the paper investigated a theme that at the moment in the local doctrine is investigated only fragmentary and superficial, despite its significance theoretical, practical and didactic. Scientific originality of the study derives from purpose and objectives established for development of the theory of criminal law, criminal lawmaking and technique of criminal law (a criminal legislative technique).

Important scientific problem solved consists in scientific substantiation of the theory of technique of criminal law and argumentation of the role of rules, means and procedures of criminal legislative technique in assurance the quality and efficiency of criminal law.

Theoretical and applied value. This paper outlines a relatively integrative picture of technique of criminal law as a branch of legal technique, which has a complex structure. The study allows focusing greater attention on the problems of criminal law-making, penal policy, quality and efficiency of criminal law.

Implementation of scientific results. The research results can be used in: criminal law-making process; practical work of public authorities of state; scientific work to develop theory of technique of criminal law; teaching process to prepare future lawyers and professional qualification training courses; developing teaching materials for subjects legal technique and technique of criminal law (criminal legislative technique).

BUGA LARISA

TEHNICA LEGISLATIVĂ PENALĂ

SPECIALITATEA: 554.01 –
DREPT PENAL ȘI EXECUȚIONAL PENAL

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: _____
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: _____

Formatul hârtiei 60x84 1/16
Tirajul ____ex.
Comanda nr. _____
